БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой ҮНЭН

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

№ 275 (6709)
ДЕКАБРИИН 30
СРЕДА
1953 он

Сэн 20 мүнгэн.

МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО

ВЦСПС-эй XII пленум (1-дэхи нюур).

1954 ондо коллективнэ договорнуудые баталха тухай (1-дэхи нюур).

МАНАЙ РЕСПУБЛИКА ДОТОР (1-дэхи нюур).

МАРКСИСТСКО-ЛЕНИНСКЭ ФИЛОСОФИ ШУДАЛАН ҮЗЭГШЭДТЭ ТУҺАЛАМЖА. **Ф. Константинов.** — Историческа материализм—обществын хүгжэлтын хуули ёһонууд тухай наука мүн (2-дохи нюур).

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ: **С. Чупиков.**— Партийна эхин организацинуудай хүдэлмэрие эрид һайжаруулха (3-дахи нюур).

САТИРЫН БУЛАН: **С. Цыденов, Ц. Ухинов.** — Түхэреэн жэлэй туршада... (3-дахи нюур).

А. Меркулов. — Румынска арадай түүхэтэ илалта (3-дахи нюур).

Агын һонинууд (4-дэхи нюур).

Чехословацка арадай ажалай амжалтануудай жэл (4-дэхи нюур).

Индиин компартиин гурбадахи съезд нээгдэбэ (1-дэхи нюур).

Пабло Нерудые Чилиин олониитэ амаршална (4-дэхи нюур).

«Арадуудай хоорондо эб найрамдал бэхижүүлхын түлөө» уласхоорондын Сталинска шан тэрээндэ олгогдоһонтой дашарамдуулан Пабло Нерудын хэһэн мэдүүлгэ (4-дэхи нюур).

Советскэ органуудай хүдэлмэрие эрид һайжаруулха

Манай ороной хүдөө ажахые эрид шууд хүгжөөн дэбжээлгын гол шухала условинуудай нэгэниинь партийна ба гүрэнэй органуудай, тэрэ тоодо нютагай Соведүүдэй зүгһөө колхозуудые, машинно-тракторна станцинуудые ба совхозуудые хүтэлбэрилхэ хэрэгые үндэһөөрнь һайжаруулха ябадал болоно гэжэ партиин Центральна Комитедэй сентябрьска Пленум тэмдэглэһэн байна. «Юрэнхы» хүтэлбэрилгэ гэдэгые болюулха, хүдөө ажахые тон һайнаар мэдэжэ, айхабтар шадамараар хүтэлбэрилхэ, колхозно болон совхозно үйлэдбэрие гүнзэгыгөөр шудалха, бии байһан дутагдалнуудые саг соонь усадхаха зорилго тус Пленум табиһан байна.

Коммунистическэ парти ба Советскэ правительство болбол хүдөө ажахые дам саашадань амжалтатайгаар хүгжөөхэ бүхы арга боломжонуудые байгуулаа. Машинно-тракторна станцинуудта, колхозуудта хүдөө ажахын хэдэн олон мэргэжэлтэд: агрономууд, зоотехнигүүд, механигууд, трактористнууд болон бусад мэргэжэлтэд мүнөө эльгээгдэжэ байна. Социалистическэ индустри хадаа хүдөө ажахые эрхим зэргын шэнэ машина зэмсэгүүдээр хангана. Гүрэнэй зүгһөө колхозуудта, МТС-үүдтэ ба совхозуудта айхабтар ехэ мүнгэн зөөри үгтэнэ.

Эдэ бүгэдэ хадаа ажахые саашадань амжалтатайгаар хүгжөөхэ гүйсэд арга боломжо олгоно. Гэхэ зуура, мүнөө колхозуудай болон совхозуудай ажахы өөһэдөө нигээд лэ амжалта түгэсөөр хүгжэхэнь гээшэ гэжэ һанаха болоо һаа, тон ехэ алдуу болохо байна. Хүдөө ажахые үнэхөөр амжалтатайгаар хүгжөөхын тулада, энэ талаар партиин табиһан зорилгые бэелүүлхын тулада айхабтар ехэ эмхидхэлэй хүдэлмэри ябуулха, колхозуудые болон машинно-тракторна станцинуудые хэзээ хэзээнэйхиһээ тодорхойгоор хүтэлбэрилхэ шухала болоно.

Гэбэшье, манай республикын олохон нютагуудтахи Соведүүд энээниие хүсэд хараадаа абаадүй, хүдөө ажахые хуушанайхяараа хүтэлбэрилдэг зангаараа, КПСС-эй ЦК-гэй сентябрьска Пленумэй эрилтын үндэһөөр бүхы хүдэлмэрээ шэнэдхэн табяадүй байхань гэмшэлтэй. Жэшээнь, Тарбагатайн аймгүйсэдкомые абажа үзэе. Тус аймгүйсэдком колхозуудые, машинно-тракторна станцинуудые хуушанайнгаа зангаар, оперативна бэшээр хүтэлбэрилнэ. Хүдөө ажахын мэргэжэлтэдые колхозуудта болон машинно-тракторна станцинуудта эльгээжэрхёод лэ аймгүйсэдкомой түрүүлэгшэ нүхэр Королев һанаагаа амаршанхай гэжэ тэмдэглэхэ шухала. КПСС-эй ЦК-гэй сентябрьска Пленумэй шиидхэбэринүүдые бодотоор бэелүүлхэ талаар аймагай олонхи колхозууд һая болотор ямаршье хэмжээнүүдые хараалаадүй байба. Гээгдэнги колхозуудта аймгүйсэдком бодото туһаламжа үзүүлнэгүй. Түрүү дүй дүршэлые, хүдөө ажахын науканuудай туйлалтануудые нэбтэрүүлэн дэлгэрүүлхэ хэрэг аймаг дотор хангалтагүйгөөр эмхидхэгдэнхэй.

Энэ аймагай олохон колхозуудай, машинно-тракторна станцинуудай хүтэлбэрилэгшэд ерэхэ жэлэй ургаса тухайда, ниитынгээ малажалые саашадань хүгжөөхэ тухайда анхаралаа багаар хандуулна. Хүдөө ажахын шухала шухала кампанинууд хангалтагүйгөөр дүүргэгдэнэ. Хабарай тарилгын үрэһэ хүрэнгэ хүсэд хаагдажа, сэбэрлэгдээдүй. Үбэлэй агротехническэ хэмжээ-ябуулганууд бэелүүлэгдэжэ эхилээдүй байһаар. Мүн малай үбэлжэлгэ горьтойхон дутагдалнуудтай.

Эдэ бүхы дутагдалнууд гансашье Тарбагатайн аймагта хамаатай бэшэ, харин иимэрхүү дутагдалнууд Кабанскын болон бусадшье аймагуудта үзэгдэнэ. Кабанскын аймагай олонхи колхозуудта малай үбэлжэлгэ муугаар үнгэргэгдэнэ. Үбһэ тэжээлээр дутамагшье һаа, эндэхи зарим колхозууд тэжээлээ хайша хэрэгээр гаргашална, адуу малаа хангалтагүйгөөр харууһална. Энэ ушарһаа малай үбэлжэлгын эхилһэнһээ хойшо хэдэн олон мал гарзалһан байна. Энэ дутагдалые усадхаха хэрэгтэ аймгүйсэдком, Темлюйскэ МТС ёһотой анхарал хандуулнагүй. Колхозуудай ажал хүдэлмэридэхи дутагдалнуудай түлөө эндэхи сомоной ба сельскэ Соведүүд мүн лэ зэмэтэй байна. Тус аймагай олохон сельскэ ба сомоной Соведүүд хүдэлмэрээ шэнэдхэн табижа шадаадүй, ажахын гол шухала асуудалнуудые шиидхэхэ хэрэгтэ һулаар хабаадалсадаг байна.

Нютагуудтахи советскэ органууд хүдэлмэрээ яахадаа удаанаар шэнэдхэн табина гээшэб гэхэдэ, КПСС-эй ЦК-гэй сентябрьска Пленумэй шиидхэбэрие бэелүүлхэ хэрэгтэ тэдэнэр ёһо тэдыгээр, хойрог нобшоор хандана.

Колхозуудай, МТС-үүдэй ба совхозуудай хүдэлмэрие эрид һайжаруулхын тулада советскэ органуудай хүтэлбэрилхы арга методые шэнэдхэн хубилгаха шухала. Хүдөө ажахые дам саашадань хүгжөөхэ талаар парти, правительствын табиһан зорилгые бодотоор бэелүүлхэ хэрэгтэ нютагай Соведүүд болбол хүдөө ажалшадые үргэнөөр элсүүлэн хабаадуулха, колхозуудые, машинно-тракторна станцинуудые тодорхойгоор ба шадамараар хүтэлбэрилхэ уялгатай.

Малай үбэлжэлгые эмхитэйгээр үнгэргэхэ, үрэһэ хүрэнгэ бэлэдхэхэ, трактор болон хүдөө ажахын машинануудые заһабарилха, үбэлэй агротехническэ хэмжээ-ябуулгануудые бэелүүлхэ хэрэгтэ нютагай Соведүүд мүнөө онсо анхарал хандуулха уялгатай.

Колхозуудые, машинно-тракторна станцинуудые зүбөөр хүтэлбэрилхын тулада түрүүшүүлэй дүй дүршэлые ба хүдөө ажахын науканuудай туйлалтануудые һайнаар шудалжа, үргэнөөр дэлгэрүүлэн нэбтэрүүлхэ шухала. Тиимэһээ нютагай Соведүүдэй хүтэлбэрилэгшэд түрүү дүй дүршэлые гүнзэгыгөөр шудалха, тэрэниие колхозно үйлэдбэридэ саг үргэлжэ нэбтэрүүлхэ зэргэтэй.

Тэрэшэлэн нютагуудтахи советскэ органууд болбол колхозуудые, машинно-тракторна станцинуудые бэлэдхэлтэй һайн кадрнуудаар бэхижүүлхэ хэрэгтэ үдэр бүриингөө анхарал хандуулха уялгатай. Хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй эрилтэнүүдые һайнаар хангаха, тэдэндэ саг үргэлжэ туһаламжа үзүүлхэ, тэдэнэй һайшаалта үүсхэлые бүхы хэмжээгээр дэмжэхэ гээшэ нютагай Соведүүдэй тон шухала уялга мүн.

КПСС-эй ЦК-гэй сентябрьска Пленумэй табиһан тон харюусалгатай зорилгонуудые бодотоор бэелүүлхын түлөө колхознигууд, МТС-үүдэй ба совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд мүнөө эрид шууд тэмсэжэ байна. Өөһэдынгөө хүдэлмэрие түргэнөөр шэнэдхэн табижа, хүдөө ажахые тодорхойгоор ба шадамараар хүтэлбэрилхэ гээшэ советскэ органуудай нангин уялга мүн.

Октябрьска түмэр замай машинистнуудай амжалтанууд

ЛЕНИНГРАД, декабриин 28. (ТАСС). Ленинград Сортировочный Московский гэжэ депогой машинист Е. Вдовин ээлжээтэ ябалгаһаа мүнөөдэр бусажа ерэбэ. Тэрэ хадаа Волховстройһоо хоёр дахин ехэ хэмжээнэй ашаа тээһэн поездые жолоодон асараа. Тэрэнэй һүүлээр машинист В. Корж хэмһээ 1800 тонно ехэ ашаа тээһэн хүндэ ашаанай поездые жолоодон асарһан байна.

Октябрьска түмэр зам дээрэ паровозно хэдэн зуун бригаданууд хүндэ ашаатай поезднуудые түргэнөөр жолоодон ябуулха шадабарида һуранхай. Энэ хадаа тэрэл тоогойнгоо локомотивуудаар арадай ажахыда хэрэгтэй ашаануудые бүри ехээр шэрэхэ арга олгоно.

Жэлэй эхинһээ хойшо Октябрьска магистралиин машинистнууд хэдэн мянган хүндэ ашаанай поезднуудые жолоодон асарһан байна. Эдэ составуудаараа тэдэнэр хэдэн миллион тонно ашаа түсэбһөө гадуур зөөгөө. Түсэбһөө гадуур зөөһэн ашааень шэрэхын тулада 5 мянга хахад хүсэдөөр ашаалагдаһан поезднууд хэрэгтэй болохо байгаа. Түлишэ гамтайгаар гаргашалһанай ашаар, тэдэнэр 4 шахуу миллион түхэриг алмаһан байна.

СЕЗОН СОО 1600 ГЕКТАР

Прокофий Васильевич Нектов— Чкаловска областиин Белозёрско МТС-эй комбайнер, Социалистическэ Ажалай Герой юм. Ажал дээрэ баатаршалга хэһэнэйнь түлөө тэрээндэ хүндэтэ нэрэзэргэ олгогдоо. П. В. Нектов Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайнда хабаадалсаха зуураа хүндөөр шархатажа, хоёр хүлгүй болоһоншье һаа, хэдэн жэлэй турша соо таряа хуряалга дээрэ һайн үрэ дүнгүүдые туйлаһан байна.

П. В. Нектов — Белозёрско районой Казанка гэжэ тосхоной түрүүшын тракторист болоно. Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай эхилхэдэ һайн дураараа фронт ошожо, гвардейскэ частьнуудта дайлалдаһан байгаа. Старая Русса шадар хүндөөр шархатажа, хоёр хүлөө таируулһан байгаа. Гэр бүлынхид, колхозойхид ба нүхэдэйнгөө халуун анхаралаар хүреэлэгдэһэн П. Нектов МТС-эйнһээ механизаторнуудай зэргэдэ бусаха гэжэ шиндэһэн байгаа. Нүхэдэйнгөө туһаламжаар хуушан комбайн заһажа, тэрээгээр хүдэлмэрилжэ эхилээ. Комбайн жолоодоходо хэршье бэрхэтэй байбашье һаань, нүхэр Нектов бэрхэшээлнүүдые дабажа, амжалта туйлаһан байна. Түрүүшынгээ сезондо таряа хуряаха даалгабаряа нилээд ехээр үлүүлэн дүүргээ. Мэргэжэлээ улам дээшэлүүлжэ, энэ комбайнер шэнэ комбайнаар сезон соогоо 500, тиигээд 700 ба 1000 гектар таряа хуряадаг болоо һэн. Фронтовигай ажалай габьяае правительство үндэрөөр сэгнэжэ, Ленинэй орденоор шагнаа. П. Нектовэй фронтһоо бусажа, комбайнай штурвал бариһанһаа хойшо 10 жэл үнгэрөө. Мүнөө жэлдэ «Сталинец—6» комбайнаар 1600 гектар таряа хуряаһан байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Прокофий Васильевич Нектов.

ТАСС-эй ФОТОХРОНИКО.

Армениин уранзураашадай хүдэлмэриин выставкэ

ЕРЕВАН, декабриин 28. (ТАСС). Зурагуудай гүрэнэй галерейн залнууд соо 1953 оной республиканска уранһайханай выставкэ үсэгэлдэр нээгдээ. Эндэ 400 гаран зохёолнууд табигдаба.

Армянска графигуудай ба плакадай мастернуудай хүдэлмэринүүд, скульптура, прикладна искусствын зохёолнууд тэрэшэлэн выставкэдэ харуулагданхай.

ВЦСПС-эй XII ПЛЕНУМ

Москвада, декабриин 28-да, Союзуудай Байшангай Октябрьска зал соо ВЦСПС-эй XII пленум хүдэлмэрээ үргэлжэлүүлээ. Нүхэр Н. М. Швернигэй элидхэл тушаа үгэ хэлэлгэдэ машина бүтээлгын хүдэлмэришэдэй профсоюзай ЦК-гэй түрүүлэгшэ нүхэр Блинов, МОСПС-эй түрүүлэгшэ нүхэр Васильев, Приморско хизаарай профсоюзуудай Соведэй түрүүлэгшэ нүхэр Лисенков, эд хэрэглэгшэдэй кооперациин хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай ЦК-гэй түрүүлэгшэ нүхэр Таюрский, хүдөө ажахын ба бэлэдхэлэй хүдэлмэришэд болон албахаагшадай профсоюзай ЦК-гэй түрүүлэгшэ нүхэр Егураздов ба бусад хабаадаһан байна.

Пленум болбол нүхэр Н. М. Швернигэй элидхэлээр дэлгэрэнгы тогтоол баталан абаа.

Һүүлээрнь профессиональна союзуудай Бүхэсоюзна XI съезд зарлаха тухай асуудал зүбшэн хэлсэгдэһэн байна. Энэ асуудалаар ВЦСПС-эй секретарь нүхэр Н. В. Попова элидхэл хээ.

Профессиональна союзуудай Бүхэсоюзна XI съездые 1954 оной майн 25-да Москва городто зарлаха гэжэ пленум тогтообо. Иимэ зүйлнүүд хэлсэгдэхэ гэжэ баталагдаа:

1. Профессиональна Союзуудай Бүхэсоюзна Центральна Соведэй тоосоото элидхэл.

2. Центральна шалгалтын комиссиин тоосоото элидхэл.

3. СССР-эй профессиональна союзуудай Уставта оруулагдаха хубилалтанууд тухай.

4. Профессиональна Союзуудай Бүхэсоюзна Центральна Соведые ба ВЦСПС-эй Центральна шалгалтын комиссие һунгалга.

Профсоюзуудай XI съездэ эльгээхэ түлөөлэгшэдэй нормо баталагдаа. Делегадууд тус тус профсоюзуудай съезднүүд дээрэ хаагдамал (нюуса) голосованяар һунгагдаха гэжэ тогтоогдоо.

СССР-эй профессиональна союзуудай Уставта хубилалта оруулгада бэлэдхэхэ талаар 39 хүнһөө бүридэһэн комиссие пленум һунгаа.

Профессиональна союзуудай Бүхэсоюзна XI съездын урда тээ профсоюзна органуудай тоосоонууд ба һунгалтанууд үнгэргэгдэхэ байна.

ВЦСПС-эй пленум болбол профессиональна союзуудай XI съездэ эдэбхитэй бэлэдхэл дэлгэрүүлхэ, олон миллион хүдэлмэришэд ба албахаагшадай үйлэдбэриин эдэбхиие ба социалистическэ мүрысөөнэй шэнэ дэбжэлтые эмхидхэн толгойлхо, коммунистическэ байгуулалтын хэрэгтэ ехэ оруулалта хэжэ съездые угтаха гэжэ бүхы профсоюзна организацинуудые, профсоюзна организацинуудай бүхы гэшүүдые уряалба.

(ТАСС).

1954 ондо коллективнэ договорнуудые баталха тухай

ВЦСПС-эй Президиум 1954 ондо коллективнэ договорнуудые баталха тухай асуудал хаража үзэбэ.

Промышленностиин, транспортын, хүдөө ажахын, барилгын, худалдаа наймаанай ба ниитын эдеэ хоолой олон предприятинуудай профсоюзна организацинуудта болон хүдөө ажахын органуудта коллективнэ договорнуудаар абтаһан уялгануудые бэелүүлхэ талаар нилээд хүдэлмэри үнгэргэгдэнэ гэжэ коллективнэ договорнуудай дүүргэлтые шалгалга харуулаа гэжэ тус асуудалаар абтаһан тогтоол соо хэлэгдэнэ.

Гэбэшье, хэдэ хэдэн предприятинуудта уялганууд хангалтагүйгөөр бэелүүлэгдэнэ гэжэ тэмдэглэгдэнэ.

1954 ондо советскэ арадай үмэнэ парти ба правительствын табиһан зорилгонуудые амжалтатайгаар бэелүүлгэ хадаа гүрэнэй түсэб дүүргэхын, үлүүлэн дүүргэхын, ажалшадые материальна ба культурно-ажаһуудалай талаар хангалгые һайжаруулхын түлөө тэмсэлдэ олониитые эмхидхэхэ гол шухала зэбсэг болохо коллективнэ договорнуудай удхашанарые дээшэлүүлхыень профсоюзна организацинууд болон хүдөө ажахын хүтэлбэрилэгшэдһөө шангаар эринэ гэжэ тогтоол соо хэлэгдэнэ.

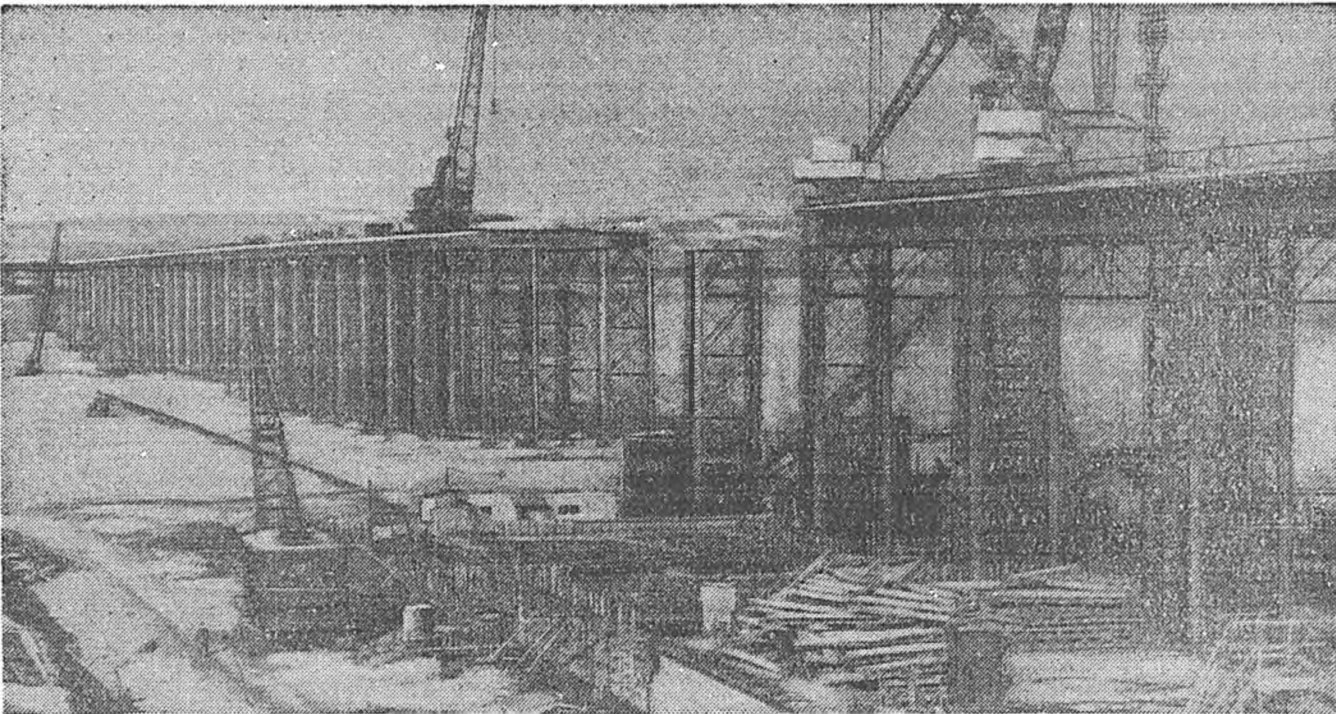
1954 оной коллективнэ договорнуудые баталалга хадаа СССР-эй Верховно Соведэй табадахи сессиин, КПСС-эй ЦК-гэй сентябрьска Пленумэй шиидхэбэринүүдые, арадай хэрэглэлэй зүйлнүүдые үйлэдбэрилгэ үргэдхэхэ тухай, советскэ худалдаа наймаа хүгжөөхэ тухай парти ба правительствын шиидхэбэринүүдые амжалтатайгаар бэелүүлгэдэ олониитые хабаадуулха талаар ажахын-политическэ гол шухала кампани болгогдон үнгэргэгдэхэ ёһотой.

Профсоюзна организацинууд, ажахын органууд гүрэнэй түсэбые предприяти, цех, участок бүхэнэй дүүргэхэ ба үлүүлэн дүүргэхын түлөө, ажалай бүтээсые дээшэлүүлхын, продукциин шанарые һайжаруулхын, өөрынь үные химдаруулхын, түүхэй эд, материалнуудые, түлишэ, электроэнерги, мүнгэн зөөри арьбалхын түлөө, үйлэдбэриин доторой резервнүүдые элирүүлэн хэрэглэхын түлөө социалистическэ мүрысөө улам үргэнөөр дэлгэрүүлхэ ёһотой.

Промышленностиин, транспортын, барилгын, хүдөө ажахын предприятинуудта, совхозуудта, хэлхеэ холбооной, гүрэнэй худалдаа наймаанай ба ниитын эдеэ хоолой предприятинууд болон организацинуудта коллективнэ договорнуудые баталалгые министерствонүүд болон ведомствонүүдтэй хамта 1954 оной январь—февраль соо, машинно-тракторна болон ой модо хамгаалха станцинуудта—мартын 15 хүрэтэр, торф малтан абалгын газарнуудта—апрель соо үнгэргэхэ гэжэ ВЦСПС-эй Президиум профсоюзуудай центральна комитедүүдые уялгалаа.

1954 ондо коллективнэ договорнуудые баталхын урда тээ 1953 оной коллективнэ договорнуудай дүүргэлтэ хаа хаанагүй шалгагдаха ёһотой.

Шэнээр баталагдаһан коллективнэ договорнууд хүдэлмэришэн, албахаагшад бүхэндэ тайлбарилагдаха ёһотой. (ТАСС).

Украинска ССР. Каховско гидроузелай барилгашад Украиныи Росситай нэгэдэһээр 300 жэлэй ойн хүндэлэлдэ социалистическэ мүрысөө дэлгэрүүлбэ. Энэ гайхамшагта ойе эрхимээр угтахын түлөө бэлэдхэхэ зуураа, тус коллектив ажалай вахтада жагсаад, үйлэдбэриин шэнэ амжалта туйлаба. Барилгашадай хахадһаа олониинь даалгабаряа 150—200 процент дүүргэнэ, 2 мянга үлүүтэй хүн халаан соогоо даалгабаряа 3 нормо хүрэтэр дүүргэдэг болоо.

Барилгын гол участогуудта бетон дэбдилгэ, гидроэлектростанциин арматурые тодхолго хэгдэжэ байна. Бетон зөөхэ эстокадын барилга гүйсэдхэгдэхэ болоо. Тэдээндэ хүрэтэр хэгдэһэн сахаригтаһан түмэр замаар автоматизированнэ центральна бетонно заводһоо бетон зөөгдэхэ байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: бетон зөөхэ эстокадын барилга.

ТАСС-эй фотохронико.

МАНАЙ РЕСПУБЛИКА ДОТОР

СССР-эй орденууд ба медальнууд барюулагдаба

Һаяхан БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшын орлогшо нүхэр М. И. Чувьюров СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй үмэнэһөө СССР-эй орденууд ба медальнуудаар шагнагдаһан финансово-кредитнэ системын хүдэлмэрилэгшэдтэ шагналнуудыень барюулба.

Ажалай Улаан тугай орденоор В. А. Поставин, И. П. Сидорычева, «Ажалай габьяагай түлөө» медаляар С. Л. Найданова, Е. Ф. Фролова, «Ажалдаа шалгарһанай түлөө» медаляар Г. И. Игнатюк, В. О. Шангина ба бусад шагнагдаһан байна.

Нүхэр М. И. Чувьюров шагнагдагшадые правительствын дээдэ шагналда хүртэһэнтэйнь дашарамдуулан амаршалаад, ажалдаа амжалта туйлахыень хүсэбэ.

Электростанцитай болобо

Энхэ-Тала тосхон хаанта Россин үедэ республикын гээгдэнги тосхонуудай нэгэниинь байһан юм. Харин мүнөө тус тосхон Коммунистическэ партиин ба Советскэ правительствын үдэр бүриин анхарал оролдолгын ашаар танигдашагүй гоё һайхан болоо.

Тэндэ байгаа Молотовой нэрэмжэтэ колхоз Кударын аймагай культурна ба баян колхозуудай нэгэниинь гэжэ тоологдоно. Һаяхан колхоз аймаг соогоо эгээ түрүүлэн өөһэдынгөө электростанцитай болоо. Тиин тосхоной айл бүхэндэ электрын һаруул гэрэл яларба.

Колхозой залуушуул үдэшэндөө клубтаа, улаан буландаа сугларжа, электрын гэрэл доро хүхюун сэнгэлигээр амардаг болонхой.

Г. Цынгунов.

Үбгэн патриот

Гэндэн Бальбурович Санжиев Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой (Кяхта) суута хонишон юм. Санжиев 60 наһатай. Теэд үндэр наһатай болобошье үбгэн патриот хамтын ажалда эдэбхитэйгээр хабаадалсана.

Хонишон Санжиев Бунхан-арал гэжэ газарта колхозой 1030 толгой хони харууһалдаг юм. Энэ жэлдэ 100 эхэ хонин бүхэнһөө 116 хурьга абажа түлжүүлбэ. Гэндэн Бальбурович 20 хони эхирлүүлһэн, 3 хониноо гурба гурбан хурьга абаһан байна. Мүн нэгэ хониноо 4 хурьга абаа. Эхирлэһэн хонидойнь хурьгад тобир тарганууд.

Үбгэн патриодой ажал үндэрөөр сэгнэгдэдэг. Гэндэн Санжиев эрхим ажалайнгаа түлөө БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар 4 дахин шагнагдаһан, аймагай болон республиканска хүдөө ажахын выставкэнүүдтэ хабаадалсаһан байна. Ажалай нэмэлтэ түлэбэридэ мүнөө жэл 19 хурьга абаа. Санжиевай ажалта үдэрнүүдтэ 20 центнер таряан, 4000 түхэриг мүнгэн үгтэхэ байна.

Р. Гомбоин.

Эршэтэ ажалайнгаа түлөө

Энэ жэлдэ Түнхэнэй аймагай «Путь Ленина» колхозой малшад эршэмтэйгээр ажаллажа мал үсхэбэрилхэ түсэбөө бүхы түрэлөөрнь дүүргэһэн байна.

Мүнөө тус колхозой правлени (түрүүлэгшэнь нүхэр С. Манзаракшеев) партиин ЦК-гэй сентябрьска Пленумэй тогтоолые бэелүүлэн, жэшээтэ һайнаар ажаллаһан түрүү малшадта нэмэлтэ түлэбэри ба ажалта үдэртэнь авансаар таряа хубаана.

Энэ жэлдэ бүхы дээрээ 1500 гаран ажалта үдэр олоһон 62 наһатай малшан Доржи Жарбаевай бүлынхид тушаажа абаһан малаа гээлтэ хоролтодо оруулангүй, хээрэ бэлшээн таргалуулһанайнгаа түлөө һаяхан колхозһоо 6 толгой эбэртэ бодо мал нэмэлтэ түлэбэридэ абаа. Гадна, Д. Жарбаевайхид колхозһоо авансаар 10 гаран центнер таряа ба бусад продуктнуудые абаһан байна.

Мүн тиихэдэ һайнаар ажаллаһанайнгаа түлөө мал адуулагша Д. Петруев болон Д. Ангархаев гэгшэд таба—табан центнер (амидын шэгнүүрээр) мяха абанхай. Колхозой бусадшье малшад нэмэлтэ түлэбэри абана.

Б. Шатонов.

МАРКСИСТСКО-ЛЕНИНСКЭ ФИЛОСОФИ ШУДАЛАН ҮЗЭГШЭДТЭ ТУҺАЛАМЖА

ИСТОРИЧЕСКА МАТЕРИАЛИЗМ—ОБЩЕСТВЫН ХҮГЖЭЛТЫН ХУУЛИ ЁҺОНУУД ТУХАЙ НАУКА МҮН

Бидэнэр хүн түрэлтэнэй түүхэдэхи хүгжэлтэ түгэс, гайхамшаг үе сагуудай нэгэндэ ажаһуунабди. Манай үеынхидэл али тиимэ угаа олон зон хүн түрэлтэнэй обществын байһан бүхы сагһаа хойшо хэзээдэшье зохёон байгуулхы түүхын хэрэгтэ хабаадалсаадаггүй һэн; XX зуун жэлэйхидэл али, олон зуу миллион хүнүүдэй хуби заяанда хабаатай иимэ олон агууехэ событинуудай нэгэ үетэнэй ажаһууха хугасаа дотор болоһон ушар түүхэдэ урда хэзээшье үшөө байгаагүй юм, түүхэ иимэ түргэнөөр хүгжөөгүй юм. Тиин манай үедэ юумэ бододог хүн бүхэн боложо байгаа событинуудай гол удхые, усалта дайнуудай, мүн национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөнүүдэй, арадай революцинуудай, ангиин тулалдаануудай шалтагаануудые ойлгохо гэжэ оролдоно.

Юумэ бододог хүн бүхэн мүнөө боложо байгаа бүгэдые ойлгохо гэжэ хүсэхэһөө гадна, мүн ерээдүйе мэдэхэ гэжэ, түүхын хүгжэлтын шэглэлые, үглөөдэр юу болохо байһые, эб найрамдалай хүсэнүүдэй ба дайн сэрэгэй хүсэнүүдэй, демократиин хүсэнүүдэй ба империалистическэ реакциин хүсэнүүдэй, социализмын хүсэнүүдэй ба капитализмын хүсэнүүдэй хоорондо боложо байгаа агууехэ тэмсэлэй үрэ дүнгэй ямар байхые ойлгохо гэжэ хүсэнэ.

Буржуазин үмэнэ түүхын табиһан асуудалнуудта харюу үгэхые буржуазна идеологууд мүн лэ оролдоно. Гэбэшье, буржуази ба тэрэнэй идеологууд хадаа боложо байгаа событинуудые ойлгохо аргагүй юм. Капитализмые таһара удара таталжа байгаа зүришэлдөөнүүдтэ толгойгоо эрьеэд, буржуази, тэрэнэй идеологууд болбол усалта дайнуудай түлөө харюусалгые хүнэй бэеын байгууламжа гэдэгтэ гү, али хүн түрэлтэнэй анханһаа эхилжэ нүгэлтэй байһан ябадал гэдэгтэ тохохые оролдоно.

Буржуазин ондоо бусад идеологууд түүхын хүгжэлтын бодото шалтагаануудые мэдэхэһээ арсажа, түүхын хуули ёһонуудые, хүгжэлтынь хүсэнүүдые хүнэй ухаан бодолой ойлгожо шадахагүй хэбэртэй байдаг тухайда шашалдана, хүнүүдэй ухаан бодолые хооһон хуурмаг үзэлөөр мунхаруулха гэжэ оролдоно.

Доройтон муудаһан үзэл, бурхан шажанда һүгэдэлгэ мүнөөнэй буржуазин идеологиин нэгэн гол шэнжэнь болоно. Капитализмые заатагүй хосоролгодо хүргэхэ түүхэтэ ёһоной шухала байдалые, объективнэ хуулита ёһые буржуазин идеологууд миил хуби заяан, тушаан болоһон ушарал гэжэ һанадаг.

Буржуазна хархис социологууд хадаа боложо байгаа событинуудые байгаалиин хуули ёһонуудаар, арадуудай расова илгаагаар, расануудай хоорондохи тэмсэлэй, бүгэдэндэ эсэргүүсэн бүгэдын хэдэг дайнай «мүнхэ хуули ёһон» гэдэгээр тайлбарилхые һэдэнэ. Капиталистическэ оронуудтахи олониитэ зоной үгыдэл ядаралые дэлхэйн бүмбэрсэгтэ багтахагүй олон хүн байна, хүнүүд «хэтэрхы» түргэнөөр олоширно гэдэг худал хуурмаг үгэнүүдээр тэдэ социологууд тайлбарилхаяа һэдэнэ. Үбшэн тахал усадхадаг дээрэһээнь наукые, элүүрэй хамгаалгые хараадаг, дэлхэйн бүмбэрсэгэй хүн зониие хороохын тула хюдалгын дайнууд шухала хэрэгтэй гэжэ тиимэ дайнуудые тус социологууд һайшаан магтадаг байха юм.

Буржуазна социологуудай, түүхэшэдэй, публицистнүүдэй бүхы зохёолнуудынь хүн зондо тон ехээр зэбүүрхэдэг мүнөөнэй империалистическэ буржуазин идеологиин арьяатан бузар шэнжэтэй юм.

Обществын хүгжэлтэ тухай имагта гансахан үнэн зүб наука —историческа материализм болбол буржуазна социологуудай идеалистическэ хархис үзэлнүүдһээ тад ондоо юм. Имагтал энэ наука хүн түрэлтэнэй үмэнэ бүхэдэлхэйн түүхын хүгжэлтын табиһан асуудалнуудта зүб харюу үгэнэ. Имагтал историческа материализм болбол дээрмэдэлгын дайнуудай бодото шалтагаанууд ба гэмтэд тухай асуудалнуудта зүб харюу үгэнэ, национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөнүүдэй, ангиин тулалдаануудай, арадай революцинуудай болодог шалтагаануудые научна ёһоор тайлбарилна. Обществын хүгжэлтын хуули ёһонууд тухай марксистска наука лэ эб найрамдалай, демократиин түлөө, зол жаргалай түлөө тэмсэхэ үнэн зүб зам арадуудта заажа үгэнэ.

Историческа материализмые марксизмын үндэһэ һуури табигшад К. Маркс, Ф. Энгельс XIX зуун жэлэй тэнгээр байгуулаа. Манай үедэ энэ наукые агууехэ багшамнай, партиин болон Советскэ гүрэнэймнай үндэһэ һуури табигша В. И. Ленин, Ленинэй шаби ба хэрэгыень үргэлжэлүүлэгшэ агууехэ Сталин бүхы хэмжээгээр шэнжэлэн зохёожо, саашань хүгжөөгөө. Энэ наукые Советскэ Союзай Коммунистическэ парти, тэрээнэй Центральна Комитет түүхын шэнэ дүй дүршэлэй үндэһөөр улам саашань творческоор хүгжөөн баяжуулжа байна.

Историческа материализмые байгуулга—наукада болоһон революционно эрид хубилалта мүн

Обществын хүгжэлтын хуули ёһонууд тухай марксистска наукын — историческа материализмын бии болоодүй байхада социологидо ба историографида идеализм бүрин эзэрхэжэ байгаа.

Идеалистнууд—түүхэшэд ба социологууд — бүхэдэлхэйн түүхын ябасые ямаршье хуули ёһогүй, эмхи гуримгүй ушар, миил алдуу, төөрилгэнүүд мүн гэжэ һанадаг һэн. Тэдэнэр байгаалида хуулита ёһон байжа болохо гэдэг байгаа. Теэд нийтын байдал, обществын түүхэ тухай хэлэхэ болоо һаа, тэндэ бүхы юумэн тушаан болоһон ушаралһаа, гүрэниие толгойлдог, событинуудые толгойлдог түүхэтэ ажал-ябуулагшадай дура хүсэлһөө дулдыдадаг гэжэ социологууд-идеалистнууд баталдаг һэн.

Марксизмын үндэһэ һуури табиһан агууехэ хүнүүд, обществын хүгжэлтын хуули ёһонууд тухай наука байгуулагшад Маркс, Энгельс хадаа буржуазна идеалистическэ историографуудай ба социологуудай тон ехэ алдуунуудые элирүүлэн харуулаа. Байгаалиһаа гадна, мүн обществодошье, түүхэдэшье хуулита ёһон, шухалашалан болодог ябадал эзэрхэн байдаг юм гэжэ Маркс, Энгельс түүхэтэ баримтануудта, боложо байһан событинуудые шэнжэлгэдэ түшэглэн буруушаалтагүйгөөр баримталан харуулаа. Хүнүүдэй дура хүсэлһөө, ухаан бодолһоо дулдыдадаггүй объективнэ хуули ёһонууд байгаалидашье, обществодошье байдаг. Эдэ хуули ёһонуудые нээжэ, ажалшадай аша туһада хэрэглэхэ гээшэ общество тухай наукын зорилго болоно.

Историческа материализмын бии бололго мүн лэ шалтагаантай, хуулита ёһоной үзэгдэл мүн байгаа. Капитализмын зүришэлдөөнүүдэй хурсадаһан, түүхын оршондо пролетариадай гараһан ябадал историческа материализмын, мүн тэрэшэлэн марксизмын бүхыдөө бии болоһон тон шухала эшэ үндэһэн болоно. Марксизм хадаа обществын эгээн түрүү ба революционно ангиин — пролетариадай интересүүдые научна ёһоор харуулан хамгаалһан ябадал мүн болоо.

Обществын хүгжэлтэ тухай бодото наука нийтэфилософско ехэхэн эшэ үндэһэгүй һаа бии боложо шадахагүй байгаа. Нийтын байдал, түүхын хүгжэлтэ тон хуулита ёһоной, нийтын естественно-историческа процесс мүн гэжэ имагтал философско материализмын ба материалистическэ диалектикын позициһаа ойлгожо болохоор байгаа. Историческа материализм болбол диалектическэ материализмые нийтын байдал мэдэлгэдэ дэлгэрүүлэн хэрэглэһэн, диалектическэ материализмын һургаал заабаринуудые обществын хүгжэлтын хуули ёһонуудые мэдэлгэдэ хэрэглэһэн ябадал мүн.

Историческа материализм байгуулжа, наукада Марксын хэһэн революционно эрид хубилалтын гол удхые тодорхойлон харуулха зуураа, В. И. Ленин иигэжэ бэшээ һэн:

«Маркс философско материализмые улам саашадань хүгжөөн, эсэстэнь хүргөө, байгаали ойлгон мэдэрэлгыень хүн түрэлтэнэй общество ойлгон мэдэрхэ ябадалда хэрэглэн дэлгэрүүлээ. Научна ухаан бодолой тон ехэ түйлалтань Марксын историческа материализм мүн байгаа. Түүхэ ба политика тушаа ойлгомжонуудай талаар эмхи гуримгүй байдалай мүнөө хүрэтэр бии байһан ушар гайхамшаг зүб теорёор, нэгэн нигта научна теорёор һэлгэгдээ, үйлэдбэрилгын хүсэнүүдэй ургахада, нийтын ажабайдалай нэгэ байгууламжаһаа нүгөөдэ, улам дээдэ байгууламжа хүгжэн бии болгогдодог,—жэшээнь, крепостной байдалһаа капитализм хүгжэн гарадаг юм гэжэ тэрэ теори харуулна.

Хүнэй ойлгон мэдэрэмжэнь тэрээнһээ дулдыдадаггүй байгаалиие, т. х. хүгжэжэ байдаг материие толилон харуулдагтал тон адляар, хүнэй нийтын ойлгон мэдэрэлгэ (т. х. философско, шажанай, политическэ гэхэ мэтын элдэб янзын үзэлнүүд, һургаалнууд) обществын экономическа байгуулалтые толилон харуулдаг юм. Политическэ эмхи зургаанууд хадаа экономическа үндэһэ һуури дээрэ байдаг надстройка мүн» (Зохёолнууд, т. 19, нюур 5).

Общественнэ наукада Марксын хэһэн эрид хубилалтын гол удхые, идеализмһаа тад ондоогоор историческа материализмые гү, али түүхэ материалистическээр ойлгохо ябадалые элирүүлэн харуулдаг гол шухала зүйлые Ленин тэдэ үгэнүүдээр тодорхойлон бэшээ.

Историческа материализмын гол заабаринууд

Нийтын һанал бодол, нийтын идейнүүд, нийтын ажабайдалые тодорхойлдог гэжэ идеализм тоолодог. Үнэндөө нийтын байдал, нийтын ажабайдалай материальна условинууд нийтын һанал бодолые, нийтын идейнүүдые, обществодо диилэнхи байһан философско, шажанай, этическэ г. м. үзэл бодолнуудые тодорхойлдог гэжэ идеализмһаа тад ондоогоор историческа материализм һургадаг.

Имагтал историческа материализм нийтын идейнүүдэй, эмхи зургаануудай бии болодогой, хубилдагай шалтагаануудые научна ёһоор тайлбарилаа. Материальна баялигуудые, эдеэ хоол, гутал, хубсаһа, гэр байра үйлэдбэрилэн байгуулдаг ябадал ямаршье обществын ажабайдалай тон шухала, саг үргэлжын, мүнхэ үндэһэ һууринь гээшэ гэжэ историческа материализм һургана. Хүнүүд политикада хабаадалсахынгаа, наука, искусство, философи шудалхынгаа урда эдихэ, ууха, хубсалха ёһотой, энээнэйнгээ тула тэдэнэр юумэ үйлэдбэрилхэ, ажамидаржа байха материальна баялигуудые үйлэдбэрилхэ ёһотой. Хүн болбол ажалай зэбсэг, материальна баялигуудые үйлэдбэрилһэнэйнгөө ашаар лэ амитанай аймагһаа илгаржа гараа, тиин материальна үйлэдбэриин хүгжэһэнэй хэмжээнэй зэргээр лэ хүн түрэлтэнэй общество хүгжэдэг байха юм.

Үйлэдбэрилгэ хэхэдээ хүнүүд өөһэдынь хүсэл зориһоо дулдыдадаггүй, шухала харилсаануудтай —үйлэдбэридэхи харилсаануудтай болодог. Үйлэдбэридэхи эдэ харилсаанууд хамтадаа обществын экономическа байгууламжань, тэрэнэй бодото базисынь болодог. Обществын экономическа байгуулалтань нийтын надстройкын, т. х. политическэ, правовой, шажанай, уранһайханай, философско үзэлнүүдэй ба тэдээндэ зохихо эмхи зургаануудые тодорхойлдог.

Нийтын үйлэдбэрилгын тон шухала онсо илгаань юуб гэхэдэ, тус үйлэдбэрилгэ нэгэ газартаа хэзээдэшье байдаггүй, байжа шадахашьегүй юм, тэрэ хододоо хубилжа, хүгжэжэ байдаг. Хүгжэлтын мэдээжэ шатада үйлэдбэрилгын эгээн хүдэлэсэтэй, революционно ба шиидхэхы талань болгошо үйлэдбэрилгын хүсэнүүдэй хубилхада, хуушан общество дотор бии болоһон үйлэдбэрилгын шэнэ хүсэнүүд тэдэнэй хүгжэлтэһөө гээгдэһэн, үйлэдбэридэхи хуушан харилсаануудтай эбсэшэгүйгөөр зүришэжэ, конфликтда ородог. Тиимэ конфликт болоходо социальна революци зайлашагүй шухала болодог.

Капиталистическэ обществын үйлэдбэрилгын хүсэнүүд үйлэдбэридэхи капиталистическэ харилсаануудтай эбсэшэгүйгөөр зүришэжэ байгаа саг үедэ ажаһуунабди. Нийтын үйлэдбэрилгын хүсэнүүдэй ба үйлэдбэридэхи капиталистическэ харилсаануудай хоорондо болодог тон ехэ зүришэлдөөнүүд мүнөөнэй буржуазна обществые таһара удара татадаг бүхы зүришэлдөөнүүдэйнь гүн гүнзэгы үндэһэ һуури болоно.

Энэ конфликтын революционно ёһоор шиидхэгдээгүй сагта, нэгэ талаһаа, үйлэдбэридэхи капиталистическэ харилсаануудые усадхажа, үйлэдбэридэхи шэнэ, социалистическэ харилсаануудта харгы гаргаха гэжэ оролдодог прогрессивнэ хүсэнүүдэй ба нүгөө талаһаа, капиталистическэ байгуулалтые үлөөхые оролдодог хархис хүсэнүүдэй хоорондо шэрүүн шанга тулалдаанууд капиталистическэ общество дотор боложол байха байна.

Бүхэдэлхэйн түүхын дүй дүршэлэй харуулдаг ёһоор, хархис ангинууд хэды ехэ хүсэтэй гэжэ һанагдадагшье һаа, хэгдэхээр бэлэн болоһон социальна революциие зайсуулжа шадахагүй юм. Хэрбээ үйлэдбэрилгын шэнэ хүсэнүүдэй ба үйлэдбэридэхи хосоржо байһан, хуушарһан харилсаануудай хоорондо конфликт болоо һаа, тиин иимэ конфликт боложо байна,—энээниие һандаралта экономическа кризисүүд, мүн тэрэшэлэн империалистическэ дайнууд гэршэлнэ,—тиигэбэл социальна революци зайлашагүй юм. Буржуази капитализмые абаржа шадахагүй.

Энээнтэй нэгэн хамта бүхы капиталистическэ оронуудай хүдэлмэришэн анги революционно зорилгонуудые шиидхэлгэһээ зайсажа шадахагүй байна. Түүхын хүгжэлтын бүхы ябасань нийтын прогрессэй туг баригша пролетариадта тэдэ зорилгонуудые шиидхэхыень даалгана. Капиталистическэ байгуулалтые үгы хэжэ, эрхим дээдэ, эгээн түрүү, социалистическэ байгуулалта тогтоохо хэрэг лэ бүхы оронуудтахи хүдэлмэришэн ангиин ехэ хүндэтэй түүхэтэ даалгабари болоно.

Буржуази мүнөөнэй капиталистическэ системые таһара удара татадаг зүрилдөөнүүдһээ дайн сэрэг, зэбсэгжэлгэ хэжэ гараха аргаа бэдэрнэ. Колониальна арадуудые тонодог, капиталистическэ оронуудтахи тон хэрзэгы шэрүүн, зэрлиг муухай мүлжэлгэ, дээрмэдэлгын шэнэ шэнэ дайнууд мэтые хэдэг буржуазии гэмтэ бузар аашануудые буржуазна идеологууд һайшаан үмөөрдэг юм. Буржуази болбол капитализмын үндэһэ һуурие абархын, хэтэрхэй ехэ ашаг олзо олохын тулада газар дэлхэйе улаан шуһаар будаха гэжэ хододоо оролдоно.

Гэбэшье, мүнөө үедэ саг ондоо болонхой. Европын ба Азиин, Африкын ба Америкын тон олон нийтэ зон буржуазида эсэргүү, эб найрамдалай, демократиин болон социализмын түлөө тэмсэлдэ жагсан бодобо.

Мүнөө сагай нийтын шэнэ, түрүү идейнүүд, социализмын, арадай демократиин идейнүүд, национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөнэй, мүн империализмда эсэргүү, колониальна дарлалтада эсэргүү, расизмда ба хүн түрэлтэниие үзэн ядажа зэбүүрхэлгэдэ эсэргүү идейнүүд бүхы оронуудта үргэн ехээр дэлгэржэ байһандань, буржуази, тэрэнэй идеологууд хоролхон галзуурна.

Буржуази эдэ идейнүүдэй түлөө зэмэтэниие бэдэрнэ, коммунистнуудые, миил демократуудые, эб найрамдал хамгаалан тэмсэгшэдые түрмэдэ хаана, хэһээнэ, Линчын сүүд хэжэ зобооно. Коммунистнуудта, «улаантанда» эсэргүү тэмсэл хэхын тула дундада зуун жэлэй балар сагай, хэрзэгы шэрүүн олон арганууд Америкэдэ бии болгогдонхой.

Общество дотор бии болодог шэнэ, түрүү идейнүүд али нэгэн хүнүүдэй хорото бодолто ябуулгануудай үрэ бэшэ, тушаан болоһон ушарал бэшэ, харин заатагүй болодог хуулита үзэгдэлнүүд мүн гэжэ историческа материализм һургана.

Общество дотор бии болоһон шэнэ, түрүү идейнүүд хадаа болбосорон гараһан түүхэтэ зорилгонуудые хододоо тодорхойлон харуулдаг гэжэ историческа материализм һургана. Тэдэ зорилгонуудынь үйлэдбэрилгын материальна хүсэнүүдэй хүгжэһэнэй эсэстэ, обществын материальна ажабайдалай хубилһанай эсэстэ обществын урда табигдадаг. Шэнэ, түрүү идейнүүдэй үргэнөөр дэлгэрэлгэ хадаа хосоржо байһан обществын экономическа байгуулалта доторхи зүрилдөөнүүдэй улам гүнзэгырэн, хурсадаһанай үрэ дүн, ангинуудай хоорондохи, дарлагшадай ба дарлагдагшадай, мүлжэгшэдэй ба мүлжэгдэгшэдэй хоорондохи эбсэшэгүй зүрилдөөнүүдэй ехэ боложо байһанай үрэ дүн гээшэ. Тиин, реакционно хархис нэгэшье анги, урда балар сагай богоол-эзэлэгшэдшье, XVIII, XIX зуун жэлэй феодальна аристократишье, хүн түрэлтэнэй эрид шууд урагшаа хүгжэһэн хүгжэлтые зогсоожо шадаагүй, хосоржо байһан реакционно хархис идейнүүд түрүү идейнүүдэй илаха илалта, нүлөөгэй ургалтые зогсоожо шадаагүй юм гэжэ түүхэ гэршэлэн батална.

Капитализмын үндэһэ һуурида эсэргүү тэмсэл боложо байгаа манай саг үедэ, XX зуун жэлдэ, марксизм-ленинизмын идейнүүдэй улам нүлөөтэй боложо байһан ябадал тушаан болоһон ушарал бэшэ, харин болохо ёһотой байһан хуулита үзэгдэл мүн. Капиталистическэ обществын үндэһэ һуури доторынь болодог зүрилдөөнүүдэй гаража, хүгжэһэнэй үрэ дүнгынь болгошо агууехэ эдэ идейнүүд дэлхэйн олон арбаад, зуугаад миллион пролетаринарые, дарлагдаһан арадуудые эмхидхэн жагсаана, зоригыень бадаруулна, мүлжэгдэдэг, дарлагдадаг бүхы хүнүүдэй ухаан бодолые эзэлэн мандана.

Шэнэ, түрүү идейнүүдэй онсо илгаануудынь ямар бэ гэхэдэ, тэдэ идейнүүдые үгы болгохын аргагүй юм. Худал, хуурмаг арга мэхэ, буруугаар мэдээсэжэ, тус идейнүүдэй үргэнөөр дэлгэрэн нэбтэрэлгэ, жэшээнь, США-да, Англида ба бусад зарим оронуудта саг зуурхан һаатуулжа шадагдаха байна, гэбэшье, энэнь капиталистическэ оронуудай эзэрхэн ойлогшо ангинуудые абархагүй юм.

Энээн тухайда Россиин. Хитадай болон арадай демократиин европейскэ оронуудай жэшээнүүд гэршэлэн харуулна. Хаанта правительство тон хэрзэгы, хайра гамгүй шэрүүн байгаа. Революционернүүдые, марксизм номнон дахагшадые хаанта правительство Сибирь руу, каторга, сүлэлгэдэ намнадаг, революционернүүдые үлгэжэ, буудажа аладаг һэн. Теэд хаанта засаг ба капитализм хосорон һалалгаһаа өөһэдыгөө абараагүй. Марксизм-ленинизмын үзэл-сурталай туг доро ородой хүдэлмэришэн анги, ажалша таряашад үйлэдбэрилгын хүсэнүүдэй шэнжэдэ үйлэдбэридэхи харилсаануудай заабол тааруу байха тухай экономическа хуули ёһые үндэһэ һуури болгожо, хуушаран хосоржо байһан капиталистическэ үйлэдбэриин харилсаануудые үгы хэһэн ба үйлэдбэридэхи социалистическэ харилсаануудые тогтооһон, социализмын база дээрэ обществын хурдан түргэнөөр хүгжэхэ зам сэбэрлэн гаргажа үгэһэн байха юм.

Гушан зургаан жэл соо Советскэ гүрэнэй хүгжэһэн хүгжэлтэ, СССР дотор социализмын илаһан илалта историческа материализмын илан мандаһаниие, обществын хүгжэлтын хуули ёһонууд тухай марксистска наукын, социалистическэ революци тухай ленинскэ теориин илан мандаһаниие гэршэлэн харуулна.

Капитализмын зүрилдөөнүүдһээ мултарха ямар арга зам, хаана бииб, капитализмһаа социализмда орохо харгы хайшан гэжэ гаргахаб, дайн сэрэгүүдтэ, мүлжэлгэ, үгырэлгэдэ хайшан гэжэ эсэс табихаб, бүхы ажалшадта зол жаргалтай ажабайдал, прогресс хайшан гээд хангахаб гэжэ СССР-эй ба арадай демократиин оронуудай жэшээ дээрэһээ бүхы дэлхэйн арадууд, нэн түрүүндэ капиталистическэ оронуудай хүдэлмэришэн анги хаража байна.

Арад зон—түүхые зохёон байгуулагша мүн

Хүн түрэлтэнэй түүхэ бодото дээрээ болоходоо агууехэ хүнүүдэй биографинууд, түүхэтэ ажал-ябуулагшадай биографинууд гээшэ гэжэ обществын түүхэ хаануудай, полководецуудай, оройлон зонхилогшодой түүхэ, «геройнуудай» түүхэ гээшэ гэжэ реакционно хархис буржуазна социологи ба историографи баталдаг.

Буржуазна түүхэшэд хан шэрээһээ халяагдаһан хаануудай, корольнуудай гашуудал тухайда өөһэдынгөө номууд дотор дуратайгаар бэшэдэг, теэд тэдэ түүхэшэд арадуудай, дарлагдаһан ажалша олониитын тон ехэ зоболон, хашалан тухай юушье бэшэдэггүй байха юм. Буржуазна хархис субъективистскэ социологи хадаа арад зондо, эгээлэй хүнүүдтэ, ажалшадта зэбүүрхэн, тон дурагүйгөөр хандадаг.

Арад зон эдэбхигүй муу хүсэн, һандаргадаг хүсэн хэбэртэйгээр, харин элитэ ехэ түүхэтэ ажал-ябуулагшад лэ, түүхэтэ нюурнууд, геройнууд, идеологууд, гүрэниие зонхилогшод лэ болбосорол, культурые, прогрессые хүгжөөдэг хэбэртэйгээр баримталан харуулха гэжэ буржуазна идеалистическэ историографи дэмы хооһоор оролдоно.

Буржуазна хархис идеалистическэ социологиин ба историографиин эдэ үзэлнүүдынь тон худал хуурмаг юм. Үнэнтэ дээрээ түүхэдэхи хүгжэлтын шиидхэхы хүсэниинь арад зон мүн гэжэ историческа материализм заадаг. Ажалшад, олон зуун миллион жиирэй хүнүүд лэ түүхые бодото дээрэнь зохёон байгуулагшад юм.

Обществын түүхэ—нэн түрүүндэ материальна үйлэдбэриин хүгжэлтын түүхэ, үйлэдбэрилгын хүсэнүүдэй ба үйлэдбэридэхи харилсаануудай хүгжэлтын түүхэ мүн. Гэбэшье, үйлэдбэрилгын гол хүсэниинь ажалшад, материальна баялигуудые үйлэдбэрилэгшэд юм. Энэнь ямар удхатайб гэхэдэ, хүн түрэлтэнэй обществын түүхэ—нэн түрүүндэ ажалшадай түүхэ, олониитэ арад зоной түүхэ гээшэ.

Арад зон үйлэдбэрилгын талаар обществын материальна баялигуудые бии болгодог гол хүсэниинь байхаһаа гадна, мүн политическэ талааршье бүхэдэлхэйн түүхын тон шухала шатануудта нийтын хүгжэн бадардаг гол нүхэсэлынь болодог байха юм.

Хуушан общество дотор шэнэ юумын бүрилдөөд байхада, хуушан общество дотор нийтын шэнэ байгуулалтын илаха материальна нүхэсэлнүүдэй бии болоходо, нэгэ үгөөр хэлэбэл,—хуушарһан, хосоржо байһан байгуулалтые зайсуулха ба обществын ажабайдалай социальна ба политическэ шэнэ формонуудые байгуулха зорилготой социальна ба политическэ революцинуудай үеын ерэхэдэ мүлжэгдэһэн, дарлагдаһан олониитэ зон: богоол-эзэлэгшэдтэ эсэргүүсэн боголшод, помещик-крепостнигуудта эсэргүүсэн крепостной таряашад, буржуазида ба капитализмда эсэргүүсэн таряашадтай холбоо барисаатайгаар хүдэлмэришэд түүхын аренэдэ хододоо жагсан гарадаг байгаа.

Түүхэ зохёон байгуулдаг гол хүсэниинь болгошо арад зоной үүргэнь СССР-эй, арадай демократиин оронуудай дүй дүршэл дээрэһээ илангаяа тодоор гэршэлэгдэн харагдаа. Нийтын шэнэ, эгээн дээдэ байгуулалта, социализмын байгуулалта тогтооһон советскэ арад түүхые зохёон байгуулагша агууехэ хүсэн болоо. Арад зон материальна баялигуудые бии болгохоһоо гадна, мүн өөрынгөө үйлэдбэрилгые оройлон зонхилжо шадаха юм, эгээн дээдэ политическэ формые, шэнэ гүрэниие зохёон байгуулжа, энэ гүрэниие оройлон зонхилжо, оронойнгоо хуби заяае оройлон зонхилжо шадаха юм гэжэ СССР дотор социализмын илаһан илалта харуулна.

Арад зон мүн тэрэшэлэн эгээн дээдэ формын культурые, социалистическэ культурые зохёон байгуулжа шадаха юм гэжэ СССР-эй дүй дүршэл гэршэлнэ. Советскэ арад агууехэ культурна революци хээ, хүн зониие бултыень үзэг бэшэгтэ һургаа, наука, искусство, литературые үзэгдөөгүй ехээр һалбаран мандуулаа, шэнэ бодото арадай интеллигенци байгуулаа.

Арад зон түүхые гол зохёон байгуулагша мүн гэһэн историческа материализмын үнэн зүб баталамжые эдэ бүгэдэ гэршэлэн батална. Энэ хадаа историческа материализм түүхэдэ тус тус нюурнуудай үзүүлдэг үүргые буруушаана гэһэн удхатай огто бэшэ юм. Түрүү ангинуудтай, олониитэ арад зонтой холбоотой түрүү прогрессивнэ зорилгонуудай түлөө тэмсэдэг түрүү прогрессивнэ ажал-ябуулагшад түүхэдэ угаа ехэ үүргэ бэелүүлдэг байха юм. Энээнэй жэшээнь Маркс, Энгельс, Ленин, Сталинай ажал-ябуулга болоно.

* * *

Буржуазна социологуудай догматическа хархис һургаалһаа тад ондоо историческа материализм творческо наука мүн. Номые хооһоор сээжэлдэн, ёһо тэдысэ, халирхайгаар ойлгодог ябадалда историческа материализм харша юм. Историческа материализм бодото байдалые хүгжэжэ байһаарнь, зүрилдөөтэй байһаарнь шэнжэлхые, үзэгдэлые таһарангяар бэшэ, харин түүхын бодото байдалтай холбоотой байһаарнь хаража үзэхые эридэг наука мүн.

Маркс, Энгельс, Ленин, Сталинай зохёолнууд болбол шудалжа байгаа нийтын, политическэ событинуудта ба идеологическа үзэгдэлнүүдтэ бодото тодорхой түүхын ёһоор хандаха эрхим жэшээ бидэндэ харуулна. Обществын ажабайдал шэнжэлгэдэ иигэжэ хандалгын эрхим жэшээнь социалистическэ революци тухай ленинскэ теори, социалистическэ гүрэн тухай ленинскэ теори, национально-колониальна асуудал тухай ленинско-сталинска теори болоно.

Историческа материализм — партийна наука мүн. Энэ наука марксистска партиин гарта байхадаа, капитализмын зүришэлдөөнүүдые элирүүлхэ арга боломжо, худал хуурмаг буржуазна идеологиие элишэлхэ, олониитэ зониие түрүү идейнүүдээр, тэмсэлэй үнэн, бодото лозунгнуудаар зэбсэглэхэ арга боломжо олгодог тон шухала зэбсэг мүн.

Советскэ Союзай Коммунистическэ парти историческа материализмда түшэглэн, Агуухэ Октябрьска социалистическэ революциин үедэ олониитэ зониие тэмсэл байлдаанда хүтэлөө. Коммунистическэ парти историческа материализмда, тэрэнэй хуули ёһонуудта түшэглэн, арад нийтэ зониие нийтын шэнэ, социалистическэ байгуулалта байгуулгада элсүүлээ, сэсэн мэргэн хүтэлбэрээрээ агууехэ илалтануудые хангаа. Мүнөө советскэ общество Коммунистическэ партиин хүтэлбэреэр социализмһаа коммунизмда шата дамжан орохо хэрэг бэелүүлжэ байна.

Коммунистическэ парти историческа материализмда, обществын хүгжэлтын хуули ёһонууд тухай марксистска бүхы наукада түшэглэн, коммунистическэ общество байгуулгые хүтэлбэрилнэ, материальна болон культурна баялиг байгуулха тон шухала зорилгонуудые шиидхэхэ хэрэг хангана. КПСС-эй ЦК, Советскэ правительство историческа материализмда түшэглэн, империалистнуудай, эб найрамдалда, социализмда болон демократида эсэргүү дайсадай бүтэхэгүй хооһон бузар муухай мэхэ гохонуудые элишэлнэ.

Историческа материализм болбол түүхэдэ шэнэ замуудые нээхэ арга боломжо хүдэлмэришэн ангида, тэрэнэй марксистска партинуудта олгодог агууехэ наука мүн. Эгээл иимэһээ, боложо байгаа событинуудай уг удхые уридшалан мэдэхэ, обществын хүгжэлтын хуули ёһонуудые ойлгожо, коммунизм байгуулхадаа эдэ хуули ёһонуудые хэрэглэхэ арга боломжо олгодог тус наукые творческоор шудалхыень КПСС-эй ЦК партийна болон советскэ кадрнуудые һургана.

Ф. КОНСТАНТИНОВ.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

ПАРТИЙНА ЭХИН ОРГАНИЗАЦИНУУДАЙ ХҮДЭЛМЭРИИЕ ЭРИД ҺАЙЖАРУУЛХА

«СССР-эй хүдөө ажахые саашадань хүгжөөхэ хэмжээнүүд тухай» КПСС-эй ЦК-гэй сентябрьска Пленумэй түүхэтэ тогтоол хадаа социалистическэ газартаряалангые ба малажалые саашадань эршэмтэйгээр хүгжөөхэ дэлгэрэнгы программа мүн. Энэ программые бэелүүлхэ хэрэгтэ колхозуудай болон МТС-үүдэй партийна эхин организацинуудай тон ехэ үүргэ дүүргэхэ байһаниинь элитэ.

Хүдөөгэй олонхи партийна организацинууд партиин Уставые хүтэлбэри болгон, хүдэлмэреэ нилээд һайжаруулжа, партийна суглаанууд саг болзор соогоо үнгэргэгдэдэг, партийна организацинуудай ажабайдалай шухала асуудалнууд шиидхэгдэдэг, хүдэлмэридэхи дутагдалнууд эрид шууд элирүүлэгдэн, дары түргэнөөр зайсуулагдан усадхагдадаг боложо байна гэжэ үнгэрэгшэ тоосоото-һунгуулиин партийна суглаанууд болон аймагуудай партийна конференцинүүд дээрэ тэмдэглэгдэһэн байна.

Партиин гэшүүдые ба кандидадуудые хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ партийна организацинууд анхаралаа ехээр табидаг, олонхи коммунистнууд партийна даалгабари дүүргэдэг, олон коммунистнууд фермэнүүд ба бригадануудта агитаторнуудаар, ханын газетэнүүдэй, мүн «дайшалхы хуудаһануудай» редакторнуудаар хүдэлмэрилдэг болонхой. КПСС-эй ЦК-гэй сентябрьска Пленумэй табиһан гайхамшагта ехэ зорилгонуудые бодотоор бэелүүлхын тулада коммунистнууд горьтойхон оролдолго хэшээл гаргана.

Кабанскын аймагай Маленковой нэрэмжэтэ колхозой партийна эхин организаци 24 коммунистнуудтай юм. Бүхы коммунистнуудаа тус партийна организаци колхозно үйлэдбэриин шиидхэхы участогуудта хубаарилан табинхай. Мүнөө малажал дээрэ 10 коммунист, таряанажалай бригадануудта 7 коммунист ажаллана. Артелиин ажахые саашадань хүгжөөхэ, политическэ хүдэлмэриие улам һайжаруулха тухай асуудалнууд партийна суглаан, партбюрогой заседанинууд дээрэ хододоо зүбшэн хэлсэгдэдэг. Жэшээлхэдэ, эмхидхэлэй-ажахын талаар колхозоо бэхижүүлхэ хэмжээ-ябуулганууд жэлэй эхеэр партийна суглаан дээрэ зүбшэн хэлсэгдээд, тэрэ колхознигуудай хамтын суглаан дээрэ баталагдаһан байгаа. Эдэ хэмжээ-ябуулгануудые хэрэг дээрэнь бэелүүлгэдэ бүхы колхознигуудаа партийна организаци элсүүлэн эмхидхэнэ. Хабарай полевой хүдэлмэринүүд амжалтатайгаар үнгэргэгдөө. Колхоз хадаа элбэг ехэ ургаса хуряажа абаһан, хүдөө ажахын продуктнуудые гүрэндэ тушааха даалгабаряа саг соогоо дүүргэһэн, колхознигуудайнгаа ажалта үдэртэ нилээд ехэ ороохо таряа авансаар үгэһэн байна. Колхоз болбол адуу малдаа хүсэд хүрэхэ үбһэ тэжээл бэлдэһэн, малай байра һайса бариһан байна. Жэшээнь, 120 толгой эбэртэ бодо малай байха типовой нэгэ шэнэ байра, тугалай нэгэ байра баригдаа. Мүн малайнгаа хуушарһан байрануудые заһабарилаа, кормозапарник ба тэжээл бэлэдхэлгын бусад механизмуудые тодхоо. Ажалай журам ба бүтээсэ нилээд һайжаруулагдаа. Энэ жэлэй 10 һарын туршада ажал хэжэ шадаха хүн бүхэниинь дунда зэргээр 350 ажалта үдэр олоһон байна.

Зэдын аймагай хэдэ хэдэн колхозуудай партийна организацинуудай хүдэлмэри зарим тэды һайжаруулагдаа. Жэшээнь, Боргойн сомоной Сталинай нэрэмжэтэ колхозой партийна эхин организаци, тэрэнэй секретарь нүхэр Цыбикжапов хүдэлмэреэ шэнэдхэн табиха хэрэгтэ саг үргэлжэ анхарал хандуулна. Партийна суглаанууд хаһа саг соогоо үнгэргэгдэжэ, партийно-эмхидхэлэй ба политическэ хүдэлмэриин, артелиин ажахын элдэб шухала асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэнэ, шүүмжэлэл ба өөрыгөө шүүмжэлгэ үргэнөөр дэлгэрүүлэгдэнэ.

Партийна организаци ниитэ-политическэ хүдэлмэриие хододоо ябуулна, социалистическэ мүрысөө тодорхойгоор хүтэлбэрилнэ. Энээнэй ашаар Сталинай нэрэмжэтэ колхоз малажалаа хүгжөөхэ талаар нилээд амжалта туйлаа. Эмхидхэлэй-ажахын талаар һайса бэхижээ, урда жэлнүүдэйхидэ орхо-доо олзо доходынь ехэ болоо.

Мүн энэ аймагай Үшөөтын МТС-эй, Маленковой ба Молотовой нэрэмжэтэ колхозуудай партийна организацинууд муу бэшээр хүдэлмэрилнэ.

Гэхэ зуура, үшөө олохон колхозуудай ба МТС-үүдэй партийна эхин организацинуудай хүдэлмэри хангалтагүйгөөр табигданхай. Олохон партийна организацинууд эмхидхэлэйнгээ талаар һула, колхозууд, совхозууд болон МТС-үүдэй хүдэлмэридэ ёһотой партийна нүлөө үзүүлжэ шададаггүй байна. Зарим партийна организацинууд партийна ажабайдалай ёһо гуримые һайнаар сахинагүй, партийна суглаануудые үсөөнөөр үнгэргэнэ, ажахын ба партийна хүдэлмэриин шухала асуудалнуудые эдэбхитэйгээр зүбшэн хэлсэдэггүй, колхозуудай правленинүүдэй, коммунистнуудайнгаа ажал хүдэлмэриие һайнаар хинан шалгажа байдаггүй, олониитын дунда политико-хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие саг үргэлжэ ябуулдаггүй байна.

Кударын аймагай Молотовой нэрэмжэтэ колхозой партийна эхин организаци аймаг дотороо эгээн томо партийна организацинуудай нэгэниинь байбашье, эндэ партийно-эмхидхэлэй ба политическэ хүдэлмэри һулаар табигданхай. Олонхи партийна суглаануудынь шүүмжэлэл ба өөрыгөө шүүмжэлгэ багатайгаар үнгэргэгдэнэ.

Тус партийна организациин секретарь нүхэр Очиров даалгагдаһан хэрэгтээ харюусалгагүйгөөр хандана гэжэ аймагай партийна конференци дээрэ тэмдэглэгдээ һэн. Нүхэр Очиров суглаануудай элдэб олон шиидхэбэринүүдые бэшэжэ ехэ сагаа бараад лэ, эмхидхэлэй хүдэлмэри ябуулха, шиидхэбэринүүдэй гүйсэдхэлые хинан шалгаха хэрэгтэ зохихо анхаралаа хандуулдаггүй байна. Эндэ коммунистнуудай журам һула, тэдэнэй олонхинь колхозно үйлэдбэри дээрэ түрүү үүргэ дүүргэдэггүй байха юм.

Ниитынгээ ажахые дам саашадань хүгжөөн дэбжээхын түлөө бүхы колхозно ниитын тэмсэлые партийна организаци ёһотойгоор толгойлжо шаданагүй. Энэ ушарһаа эмхидхэлэй ажахын талаар тус колхоз үшөө һула, муу, адуу малайнь ашаг шэмэ тон бага байна.

Мухаршэбэрэй аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой партийна организаци 40 коммунистнуудтай юм. Энэ тон ехэ хүсэн байна. Гэбэшье, тус партийна организациин хүдэлмэри доодо хэмжээндэ байна. Тэрэнэй хүдэлмэридэхи эгээн ехэ дутагдал юуб гэхэдэ, шиидхэбэринүүдэй гүйсэдхэлые хинан шалгадаггүй ябадал болоно. Жэшээнь, үрэһэ хүрэнгэеэ октябриин 1 болотор хааха, малай үбэлжэлгын бэлэдхэлые октябриин 15 болотор дүүргэхэ гэжэ партийна суглаан шиидхэһэн байна. Теэд октябриин аяар 10-да арайхан гэжэ үрэһэеэ хаажа дүүргэһэн, малай үбэлжэлгэдэ үнэндөө ямаршье бэлэдхэлгүйгөөр ороһон байна. Тиимэ дутагдалнуудые тоолоо хада олон байха.

Партийна суглаан гээшэ коммунистнуудые хүмүүжүүлгын тон шухала һургуули мүн. Партийна суглаануудые хаһа саг сооҥ үнгэргэжэ байха гэһэн КПСС-эй Уставай эрилтые үшөө олохон партийна организацинууд дүүргэнэгүй. Эгэтын, Сосновско МТС-үүдэй партийна организацинуудта 10 һарын турша соо миил 3—3 партийна суглаан үнгэргэгдөө. Тус партийна организацинуудай секретарьнууд эдэ дутагдалнуудтаяа эбсэжэ байһаар.

Колхозуудай, совхозуудай болон МТС-үүдэй партийна эхин организацинуудай хүдэлмэриие эрид һайжаруулхын, тэдэнэй үүргые ба харюусалгые шууд дээшэлүүлхын тулада партийно-эмхидхэлэй хүдэлмэриие үндэр хэмжээндэ табиха шухала. Ондоогоор хэлэхэдэ, партийна суглаануудые хаһа саг сооҥ идейнэ үндэр хэмжээндэ үнгэргэхэ, хүдэлмэридөө бии байгаа бүхы дутагдалнуудые эрид шууд шүүмжэлэн элирүүлхэ, коммунист бүхэндэ үйлэдбэриин түрүү үүргэ дүүргүүлхэ, колхозно ажахын шиидхэхы участогуудта коммунистнуудые зүбөөр хубаарилан табиха шухала.

С. Чупиков,
КПСС-эй обкомой партийно-профсоюзно-комсомольско органуудай таһагые даагшын орлогшо.

Колхоздо туһална

Хэжэнгын дунда һургуулиин коллектив Сталинай нэрэмжэтэ колхозые шефтээ абаһан юм. Һургуулиин һурагшад ба багшанар хонинной ба тугалай байрануудые бариха хүдэлмэридэнь колхоздо туһална. Мүн воскресник эмхидхэжэ, һурагшадай хүсөөр малай байранууд дулаалагдаһан ба сэбэрлэгдэһэн байна. Гадна, багшанар В. Доржиева, Н. Намсараев гэгшэд фермэнүүдтэхи малшадта уласхоорондын байдал болон бусад темэнүүдээр лекци, хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэнэ. Һурагшад ханын газетэ, «дайшалхы хуудаһануудые» гүүртэнүүд дээрэ гаргана. 8—10-дахи классуудай һурагшад колхозой центртэ 3—4 дахин концертнүүдые харуулаа.

Комсомолецууд Батожапов, Шоёнов, Цыдыпов гэгшэд шефскэ хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Тэдэнэй хүсөөр уранһайханай, научно-популярна 150 ном суглуулагдажа, колхозой библиотекэдэ үгтөө.

Г. Дансаранов, М. Гылыков.

Һургуулиин библиотекэдэ

Улан-Удэ городой хүбүүдэй № 1 дунда һургуулиин библиотекэ 8 мянга гаран номтой юм. Тэдэнэйнь 5 мянга гараниинь уранһайханай, бэшэнь марксизм-ленинизмын зохёолнууд болоно. Марксизм-ленинизмын зохёолнуудые ахалагша классуудай һурагшанар конспект табихадаа хэрэглэнэ. Гадна, һургуулиин библиотекэ 31 хэһэг периодическа литература, 8—8 хэһэг газетэ ба 23 журнал абадаг.

Библиотекэ соо уншагшадай конференци, литературна вечер болон лекцинүүд үнгэргэгдэдэг. Уншагшадай һайшааһан номуудай список ба В. И. Ленин, И. В. Сталин, Н. Островский тухай фотомонтажууд бии.

Библиотекын номой фонд шэнэ номуудаар таһалгаряагүй нэмээгдэнэ. Һаяхан абтаһан шэнэ номуудай дунда Ж. Тумуновай «Нойрһоо һэриһэн тала», В. Кожевниковэй «Амидаралта уһан» ба М. Горькиин В. Маяковскиин зохёолнууд бии.

Мүн эндэ ном хабтаһалха хэрэгые шудалха кружок нээгдэнхэй.

Г. Евзлин.

САТИРЫН БУЛАН

Түхэреэн жэлэй туршада...

1953 оной январь. Хүйтэншэг үбэл болобо. Петропавловка тосхоной үйлсөөр саһата бордоһон үлеэнэ. Зэдын аймпотребсоюзай түрүүлэгшэ Евгений Прокопьевич Фроловой таһаг соо газаахиһаа дутуугүй хүлгөөтэй финансова шалгалта болоно. Уданшьегүй дүнгынь гаража, тус эмхи зургаанай центральна складые даагша Д. Тугаринов 11.033 түхэриг 78 мүнгэ хуули бусаар гаргашалаа гэжэ элирүүлэгдэбэ. Тэрээниие хатуугаар хэһээхын орондо Е. П. Фролов өөрынгөө дүтын энэ хүниие яажа аршалхаб гэжэ бодолготобо. Ямаршье бусайдаһан зангилаае тайлажа шададаг түрүүлэгшэ, юунһээ торохо һэм. Ревизор нүхэр Карнаковагай һөөргөө Улан-Удээ бусахадань Е. Фролов өөрынгөө танил тала зонуудһаа «хүндэтэй» комисси тогтоогоод, Д. Тугариновые нэгэшье мүнгэ үригүй хүн гэжэ — хара юумые сагаан болгожо шадаба. Тэдэнэр иигэжэ ээлжээтэ «илалтаяа» туйлаад, февраль һарын һүүлээр түрэлхидөө ба нүхэдөө урижа, ехэхэн гэдэг банкет хээ.

Жабартай, шуургатай үбэлшье хүсэеэ буураһаар ошобо.

Тиигэһээр хабар ерэбэ. Наранай халуунда уурал боложо дэгдэһэн юумэндэл, складай зөөри үдэр бүхэндэ хороно. Эзэниинь миил байгаагүй, иишэ тиишэнь элдэб комбинацинуудые хээл юм бэзэ — һураһан юумэ һураар татуулдаггүй гэлсэдэг. Жэлэй нэгэ кварталай үнгэрхэдэнь, склад соо байһан эд бараае бүридхэн тооложо үзэлгэн болобо. Гайха гэлы! 25568 түхэриг 88 мүнгэ дуташоод байбал. Аймпотребсоюзай түрүүлэгшэ склад даагшые хүнүүдэй ойро бадашан хараасгаажа, саагуураа мэхэтэйгээр эмнижэрхибэ — «аргыень олохоб».

Зун юрэдөө һөөл зохидоор: наранай халуунай, хахадай халуунай, өөһэдын халуунай ниилэлгэтэйгээр, огто мэдэгдэнгүйгөөр үнгэргэнэ. Бүхэли жэлдээ зун байхаяа яанаб гээд нүхэдэй һанаанда ороно.

Намарай эхин үзэгдэбэ. Модоной набшаһанууд таһараад лэ хиидэнэ. Тэдээндэл адли үнөөхи складай зөөриһөө 84 877 шара солхообонууд хайшааб даа үгы болошоо гэжэ элирбэ. Харин лэ эдэ солхообонууд тэдэ набшаһанууд шэнги дайдаар таража үгы болоогүй ёһотой, Д. Тугаринов ба ханинуудайнь халааһан руу ороо бэшэ юм гү?!

Юушье хэлэхэб Жэлэй дүрбэн сагта элдэбын юумэнүүд энээгүүр болоно даа. Жэшээлхэдэ, сельпое даагшаар М. Шведцов (Фроловой дүтын нүхэр) удаахан саг соо хүдэлмэрилбэ. Горьтойхон урилтэнүүдые хэжэ гаргуулаад, мүнөө гэрнүүдэй комендант болонхой.

АПС-гэй чайнада яншьегүй найман жэлдэ ажаллажа байһан М. Ивановае гаргажа, орондонь Е. П. Фролов өөрынгөө нүхэрые — хойрог залхуу Бубеевые оруулба.

Холын Дэрэстэйдэшье баһал Фроловой гараар юумэнүүд бүтээгдэжэ байдаг. Сельпогой столовын буфетчицээр Суртаева Галина Петровна абтаба. Тэрэ болбол һара соо 3000 түхэриг урижэрхёо. Мүнгыень абангүйгөөр, худалдажа байһан юумэнүүдһээ уриһаар үгэдэг.

Уритөөшэдые тоолоё:

1. Сельпогой ахалагша бухгалтер Н. Галсанов —51 түхэриг,
2. Сельпогой счетовод Н. Федотова —140 түхэриг,
3. Сельпогой худалдаа наймаанай таһагые даагша Н. Н. Хубанов — 108 түхэриг,
4. Аймпотребсоюзай ревизор Н. Ц. Цыренов — 130 түхэриг.

Буфетчица иимэнүүд саарһануудые баримталан худалдаа наймаа хэдэг байна:

«Суртаева! 280 түхэригэй архи нам дээрэ бэшээд үгэ.
5/X 53 он. Андреев (сельпогой түрүүлэгшэ)».

«Галина! Нэгэ бутылка үгыш. Айлшад ерээ. Петр».

Тиимэнүүд бэшэгүүдээр олохон хүнүүд юумэ абаһан байна.

Мүн Үшөөтын сельпогой хүдэлмэрилэгшэд 130 мянган түхэриг уриһэн байха юм.

Элдэбын юумэнүүд энээгүүр болоно даа.

...Мүнөө дахин үбэл болоод, Петропавловка тосхоной үйлсөөр шуургатажа байна. Энэ шуурган аймпотребсоюзые арюун агаараар нэбтэ үлеэжэ, бури бухалыень сэбэрлэхэ гээшэ гү, али үгы гү?

С. Цыденов, Ц. Ухинов.

«БУРЯТ-МОНГОЛОЙ ҮНЭНДЭ» БЭШЭҺЭНЭЙ ҺҮҮЛЭЭР

„Яагаад клеёнко абаабиб“

Баргажанай аймагай Уланай сельпогой Хилгандахи магазинай продавец Гармаев һайн эд бараануудые танилнуудтаа илгажа үгөөд, зонуудта үгэдэггүй гэһэн фельетон манай газетын ноябриин 23-най номерто толилогдоһон юм.

Фельетон соо хэлэгдэһэн баримтанууд шалгалтаар тодороо. Тэрээн соо дурсагдаһан баримтанууд сельпогой правлениин зүблөөн дээрэ зүбшэн хэлсэгдэжэ, саашадаа иимэ баримтануудые дабтахагүйн түлөө зохихо хэмжээнүүд абтаба. Продавец Гармаевта шанга һануулга хэгдэбэ гэжэ манай редакцида Баргажанай аймсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ нүхэр Васильев мэдээсэбэ.

РУМЫНСКА АРАДАЙ ТҮҮХЭТЭ ИЛАЛТА

Оронойнгоо түүхэдэхи дурасхаалта үдэрые румынска арад мүнөөдэр тэмдэглэжэ байна. 1947 оной декабриин 30-да Румынска Арадай Республика байгуулагдаа һэн.

Энэ түүхэтэ акт хадаа Румыниие Советскэ Армиин сүлөөлһэн үдэрһөө хойшо орон доторынь болоһон политическэ ба экономическа гүн гүнзэгы хубилалтануудай, мүлжэгшэ ангинуудые румынска пролетариадай эрид шууд илаһан ябадалай үрэ дүн болоно.

Румыниие арадай Республика гэжэ соносхоһон үдэрһөө хойшо үнгэрһэн зургаан жэл соо шэнэ ажабайдал зохёожо байгаа сүлөөтэ арадынь үрэ ехэтэйгээр ажаллаа. Эдэ жэлнүүдэй турша соо ороной ажалшад өөрынгөө хүдэлмэришэнэй партиин хүтэлбэреэр асари ехэ амжалтануудые туйлаа.

Промышленностиие, транспортые, банкнуудые ба страховой обществонуудые национализацилга, мүн тэрэшэлэн дотоодын ба гадаадын худалдаа наймаае гүрэнэй мэдэлдэ үгэлгэ экономическа гол рычагуудые гартаа абаха, оронойнгоо арадай ажахые һэргээн бодхоохын, бүхы экономикоёо социалистическээр шэнэдхэн байгуулхын тулада экономическа ба политическэ шухала нүхэсэлнүүдые бии болгохо арга боломжо румынска арадта олгоһон байна. Арадай ажахын 1949 ба 1950 онуудай түрүүшын түсэбүүдые амжалтатайгаар дүүргээд, Румыниин ажалшад социализмын экономическа үндэһэ һууринуудые байгуулха табанжэлэй түсэбые бэелүүлжэ захалаа. Тэрээнэй эсэстэ Румыни хүгжэнги социалистическэ промышленностьтай ба механизированнэ хүдөө ажахытай орон болохо байна.

Энэ шухала зорилго шиидхэхэ [illegible] промышленностиие, нэн түрүүндэ бүхы арадай ажахые социалистическээр шэнэдхэн байгуулгын үндэһэ һуури болгошо машина бүтээлгые хүгжөөнэ.

Буржуази-помещигүүдэй Румыни хүдөө ажахын машина оройдоошье бүтээдэггүй, оронойнгоо арадай ажахын гол һалбари болохо нефтяной промышленностьда хэрэгтэй түхеэрэлгэшье бүтээн гаргагдадаггүй байгаа. Шухала хэрэгтэй бүхы машинанууд ба механизмуудай 99 процентнь хилын саанаһаа асарагдадаг байһан юм. Мүнөө Румынида тракторнууд, комбайнууд ба хүдөө ажахын бусад машинануудһаа гадна, нефтяной промышленностиин түхеэрэлгэнүүдые металло-үйлэдбэрилдэг станогуудые, ашаанай автомобильнуудые, гол мүрэнэй ба далайн суднануудые ба арадай ажахыда хэрэгтэй бусад олон машинануудые бүтээн гаргана. Шэрэм ба булад үйлэдбэрилгэ, нефть, шулуу нүүрһэ, түмэрэй зүйлнүүдые малтан абалга жэл бүри дээшэлнэ.

Румыниин нефтяной промышленность тон түргэнөөр хүгжэжэ байна. Үнгэрэгшэ жэлдэ Румынида 9,3 миллион шахуу тонно нефть малтагдаһан байгаа. Энэнь буржуази-помещигүүдэй байгуулалтын үеынхиһөө нилээд ехэ байха юм.

Үргэн хэрэглэлэй зүйлнүүдые үйлэдбэрилдэг промышленностьнь бүри ехэ амжалтануудые туйлаа. Орон дотор 1952 ондо 1938 онойхиһоо хлопчатобумажна бүд 90, нооһон бүд 110, арһан гутал—167 процент ехээр гаргагдаһан байна.

Социалистическэ промышленностиин түргэнөөр хүгжэһэнэй ашаар хүдөө ажахыдахи хэтэ заяанайнгаа гээгдэлые усадхаха таарамжатай услови байгуулаа. Мүнөө Румынида 2000-аад коллективнэ хүдөө ажахынууд ба хамтаараа газар элдүүрилхэ 2000 нэгэдэлнүүд (Тозууд) бии юм. Советскэ түрүү агротехникые хэрэглэн, румынска таряашад хүдөө ажахын культурануудай үндэр ургаса абана, малажалайнгаа ашаг шэмые дээшэлүүлнэ. Олохон коллективнэ ажахынуудай ба Тозуудай полинуудай гектар бүриһөө энэ жэлдэ абтаһан дунда зэргын ургасань буржуази-помещигүүдэй Румынидахи таряашадай ажахынуудай хуряан абадаг ургасаһаа хэдэ дахин ехэ байна.

Коллективнэ ажахынуудые эмхидхэлэй-ажахын талаар бэхижүүлхынгээ хажуугаар, Румынска хүдэлмэришэдэй партии болон правительство үмсын ажалтай таряашадай ажахынуудай ашаг олзые дээшэлүүлхэ тухай ехэ анхарал хандуулна. 1953 онһоо 1955 он хүрэтэр Румыниин хүдөө ажахыда 6 миллиард шахуу лей —1950—1952 онуудайхида орходоо хоёр үлүүтэй дахин ехэ мүнгэн зөөри һомологдохо байна.

Промышленность ба газартаряалангые мүнөөнэй томо үйлэдбэрилгын шэнэ техническэ базада дамжуулан оруулхын тулада румынска арад ороноо электрификацилха арбан жэлэй түсэбые амжалтатайгаар бэелүүлнэ.

Обществынгоо саг үргэлжэ ехэ боложо байгаа материальна ба культурна эрилтэнүүдые эгээл ехээр хангаха ябадалда зорюулагдан Румынска Арадай Республикын экономико хүгжөөгдэнэ. Ороной арадай ажахы жэл бүри дэбжэнэ, ажалшадай ажана байдал ба культура жэл бүри ургана, хүдэлмэришэд ба албахаагшадай бодото салин хүлһэн дээшэлнэ, ажалша таряашадай олзо доходынь таһалгаряагүй ехэ болоно.

Үйлэдбэриин нормонуудые үлүүлэн дүүргэхын түлөө хүдэлөөндэ Румынска Демократическа Республикын хүдэлмэришэд улам олоор оролсоно. Румыниин ударнигууд советскэ новаторнуудай, тусхайлбал, Вл. Ворошиной методуудые хэрэглэн, ажалые ба үйлэдбэриин эмхидхэлгые рационализацилжа, продукциин шанар һайжаруулна, тэрэшэлэн түүхэй эд ба материалнуудые алмана. Бухарестдэхи «Динамо» заводой ударница, хүдэлмэришэн залуушуулай союзай гэшүүн Флорика Кира Вл. Ворошиной методуудые хэрэглэн нормоёо 40 процентээр ходо-доо үлүүлэн дүүргэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Бухарестскэ «Динамо» заводой ударница Флорика Кира хүдэлмэрилжэ байна. Румынска телеграфна агентствын фото.

Румынида гэр байрын ба культурын ехэхэн барилга ябуулагдана: хүдэлмэришэдэй ба албахаагшадай байха гэрнүүд, һургуулинуудай, клубуудай, университедүүдэй байшангууд баригдана, шэнэ тосхонууд ба городууд байгуулагдана. 1948 онһоо 1953 он хүрэтэр 1730 мянган квадратна метр талмайтай байрын шэнэ гэрнүүд баригдаа. Гэгээрэл ба культурна байгуулалтые хүгжөөлгэдэ, ажалшадай элүүрые хамгаалгын ба социальна тэдхэмжын хэрэгые һайжаруулгада жэл бүри ехэ мүнгэн зөөри гүрэн гаргашална.

Буржуази-помещигүүдэй байгуулалтын үедэ Румынида 4 миллион гаран хүн үзэг бэшэг мэдэхэгүй ба бага мэдэхэ байһан юм. Мүнөө үзэг мэдэхэгүй ябадалай усадхагдахань ойротожо байна. Орон дотор түлөөһэгүй долоон жэлэй һуралсал бэелүүлэгдэхэһээ гадна, хүдэлмэришэдэй ба таряашадай үхибүүд профессиональна ба дээдэ һургуулинуудта һаадгүй орохо аргатай болоо. Һурагшадай тоо 1938 онойхиһоо хоёр дахин олон болоо. Формоороо национальна, удхаараа социалистическэ шэнэ культура һалбаран хүгжэжэ байна. Шэнэ Румыниин наука ба искусство арадта алба хэнэ.

Румынска хүдэлмэришэдэй партиин ЦК-гэй үргэн пленум энэ жэлэй августын 19—20-до болоо. Город ба деревниин ажалшадай материальна ба культурна байдалай хэмжээе саашадань дэбжээхэ талаар хэдэ хэдэн бодото хэмжээ-ябуулгануудые энэ пленум хараалһан байна. Энэ хэрэгтэ капиталовложенинүүдһээ (хүндэ промышленностьда ба бусад хүдэлмэринүүдтэ һомологдоһон мүнгэнһөө) 5 миллиард лей нэмэжэ үгэхэ гэжэ хараалагдаа. Энэнь хүдөө ажахын үйлэдбэрилгые, үргэн хэрэглэлэй зүйлнүүдэй промышленностиие, гэр байра барилгые хүгжөөлгэдэ ба ажалшадай бусад хэрэглэлнүүдые хангалгада зорюулагдана. Гүрэн хадаа табанжэлэй эсэс хүрэтэр 50 мянга гаран бүлын байха гэрнүүдые барижа, ашаглалгада оруулха, шэнэ клубуудай, Культурын байшангуудай, кинотеатрнуудай, санитарна, спортивна эмхи зургаануудай барилга нилээд үргэдхэгдэхэ байна.

Румынска арад оронойнгоо уласхоорондын нэрэ хүндые бэхижүүлхэ талаар элитэ ехэ амжалтануудые туйлаа. Румыни уласхоорондын капиталай хахад колони байһан, баялигыень хариин гүрэнүүдэй трестнүүд ба монополинуудай дээрэмдэжэ байһан юм. Энэнь бусалтагүйгөөр усадхагдаа. Шэнэ Румыни —ёһотол бэеэ даанхай, дүүрэн эрхэтэй гүрэн болонхой. Баялигынь арадта өөһэдтэнь хамаадана. Советскэ Союзай толгойлжо байгаа демократиин ба социализмын хүсэн түгэс лагерьта батаар оролсоһон Румыни эб найрамдалда дуратай гадаадын политика хэлбэришэгүй ябуулжа, эб найрамдалай түлөө, арсалдаата бүхы асуудалнуудые хэлсээ хэжэ шиидхэхын түлөө шууд ехээр тэмсэнэ.

Румынска Арадай Республика тогтоогдоһонһоо хойшонхи долоодохи жэлдээ улам хүсэтэй, улам һалбаран хүгжэнхэй оробо. Творческо хүсэндөө бүрин этигэнхэй, өөрынгөө шалгагдамал партяар хүтэлбэрилэгдэһэн, румынска арад Советскэ Союзай хани харилсаанда, туһаламжада, тэрэшэлэн арадай-демократиин бусад республикануудай ахадүүгэй дэмжэлгэдэ түшэглэн социализмын замаар найдамтайгаар дабхижа ябана.

А. Меркулов.

Чехословацка арадай ажалай амжалтануудай жэл

ПРАГА, декабриин 27. (ТАСС). 1953 ондо Чехословаки хадаа социализм байгуулха замаар амжалтатайгаар дабшалгаяа үргэлжэлүүлээ. Шэнэ электростанцинуудые ашаглалгада үгэжэ ба хуушануудыень шэнэдхэн байгуулжа, энергетическэ базаяа үргэдхөө. Жэшээлхэдэ, Словакида Добшинска, Оравска, Новоместскэ гидроэлектростанцинууд ашаглалгада оруулагдаа. Ваг мүрэн дээрэ Горня-Стредадэ, «залуушуулай плотина» дээрэ ба бусад газарнуудта электростанцинуудые бариха талаар ехэ хүдэлмэри хэгдээ.

Влтава мүрэн дээрэхи Сланска электростанцие хабсаргагшад ерэхэ жэлдэ ашаглалгада оруулагдаха түрүүшын агрегадые тодхожо байна. Вирска электростанци барилга дээрэ водохранилищидань уһан оруулагдажа байнхай.

Словакиие индустриализацилга ехэ түргэнөөр бэелүүлэгдэнэ. Словакиин промышленнэ үйлэдбэрилгэ энэ жэлдэ 1937 онойхидо орходоо 4,5 дахин ургаа.

Бүхы Словаки соогуур гараха Черный Натисса хоёрой хоорондохи хани харилсаанай түмэр замай барилга амжалтатайгаар үргэлжэлүүлэгдээ. Броное Гавличково Бродтой холбоһон хоёр колейнэ түмэр зам 1953 ондо ашаглалгада оруулагдаа.

Советскэ үйлэдбэриин новаторнуудай ажалай методуудые үргэнөөр хэрэглэһэн ябадал чехословацка ажалшадай амжалтануудта горьтой туһа болоһон байна. Мүнөө ороной булад хайлуулагшад бултадаа советскэ технологическа нормонуудай ёһоор ажаллана. Советскэ «Донбасс» гэжэ нүүрһэнэй комбайндал адляар Чехословакида «Островаи» гэжэ нүүрһэнэй комбайн бүтээгдэдэг болоо.

Үнгэржэ байһан жэлдэ шулуун хүрин нүүрһэ малтан абалга горьтойгоор ургаа. Нефтянигууд ехэ амжалтануудые туйлаа. Тэдэнэр нефть абаха табан жэлэйнгээ түсэбые болзорһоонь хэдэн һара урид дүүргэһэн байна.

1953 он хадаа Чехословакида юугээрээ тиимэ ехэ удхашанартайб гэхэдэ, энэ хадаа түрүүшын табан жэлэй һүүлшын жэл болоно. Декабриин 23 хүрэтэр 2,5 мянга үлүүтэй предприятинууд табан жэлэйнгээ түсэбүүдые дүүргэһэн байна. Капиталистическэ Чехословакиин үйлэдбэрилгын эгээн ехэ болоһон хэмжээн мүнөө жэлдэ хоёр дахин үлүүлэгдэбэ.

Чехословакида үйлэдбэриин хэрэгсэлнүүдые бүтээн гаргалга 1953 ондо ехээр ургаа. 1948 ондо промышленна үйлэдбэриин юрэнхы хэмжээн дотор тэрэнэй хубинь 56 процент болодог байгаа һаа, 1953 ондо 63 процент болоо.

Промышленностиин талаар туйлагдаһан эдэ амжалтанууд промышленна ба эдеэ хоолой товарнуудай гүрэнэй розничнэ сэнгүүдые энэ оной октябриин 1-нээ горьтойгоор химдаруулха арга Чехословакиин коммунистическэ партида ба правительствода олгоһон байна. Тэрэнэй эсэстэ ороной хүн зон 4,5 миллиард кроноор олзотоһон байна.

Чехословакиин ажалшад хадаа ажахын ба культурна байгуулалтынгаа бүхы участогуудта ехэ амжалтануудые туйлажа шэнэ жэлые угтахань.

Албаниин демократическа фронтын генеральна соведэй һунгагшадта хандаһан хандалга

ТЕРАНА, декабриин 27. (ТАСС). Демократическа фронтын генеральна соведэй суглаанай үсэгэлдэр болоһон тухай мэдээсэлые газетэнүүд тунхаглаа. Арадай Соведүүдтэ һунгаха һунгалтын удхашанар ба демократическа фронтын зорилгонууд тухай демократическа фронтын генеральна секретариин орлогшо Медар Штюлла элидхэл хээ. Үгэ хэлэлгэнүүдэй болоһоной һүүлээр демократическа фронтын генеральна соведэй албанска арадта хандаһан хандалга баталан абтаа.

Албанска арадай бата нэгэдэлэй ба албанска ажалай партиин хүтэлбэреэр шэнэ байдал амжалгатайгаар зохёон байгуулхын түлөө, социализм байгуулхын түлөө, бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдалые бэхижүүлхын түлөө тэдэнэй тэмсэжэ байһан оршон байдалда мүнөөнэй һунгуулиин кампани боложо байна гэжэ хандалга соо хэлэгдэнэ.

Табан жэлэй түсэбые дүүргэхын түлөө ороной олониитэ ажалшадай бүхы хүсэлэлөө гаргажа, 1954 ондо табан жэлэй дүрбэдэхи жэлдэ оронойнгоо сүлөөлэгдэһөөр 10 жэл гүйсэһэнэй ойе тэмдэглэхын тулада дэбжэлтэтэйгээр бэлэдхэжэ байһан оршон байдалда һунгалтын урда тээхи кампани ябуулагдажа байна гэжэ хандалга соо хэлэгдэнэ. Манай зохёон байгуулхы ажал, манай экономико ба культурын хүгжэлтэ эб найрамдалай агууехэ хэрэгтэ нэмэри оруулалта болоно гэжэ хандалга соо онсо тэмдэглэгдэнэ.

Демократическа фронтын кандидадуудай түлөө өөһэдынгөө голосуудые үгэжэ, арадай Соведүүдтэ эрхим хүбүүд, басагадаа оруулхыень хүдэлмэришэд, таряашад, интеллигенцинүүд, эхэнэрнүүд ба залуушуулые—бүхы һунгагшадые демократическа фронтын генеральна совет уряална.

Монгол Арадай Республикын культурна хүгжэлтэдэ туйлагдаһан амжалтанууд

УЛАН-БАТОР, декабриин 28. (ТАСС). Культурно-хүгжэлтэдөө горьтой амжалтануудые туйлажа монгол арад шэнэ жэлые угтахань. 1953 ондо орон дотор клубуудай, улаан булангуудай ба театрнуудай тоо бүри олон болоо. Кинотеатрнуудай тоо 30 процентээр нэмээ. Клубуудай ба улаан булангуудай дэргэдэ 374 уншалгын залнууд 1953 ондо нээгдээ. Олониитын библиотекэнүүдэй, клубууд болон улаан булангуудай дэргэдэхи библиотекэнүүдэй номой тоо бүри олон болоо.

Монголой театрнууд монгол арадай мүнөө үеын байдалые харуулһан шэнэ пьесэнүүдые 1953 ондо табиһан байна. Жэшээлхэдэ, Улан-Баторай хүгжэмэй-драматическа театр Ванганай «Врачууд», Генденэй ба Лодойн «Нүхэрлэлгэ», Лодойдамбын «Нэгэ классайхид» гэжэ пьесэнүүдые табиһан байна. Ойдубой «Арадай депутат», Максар Наждагай «Директор» гэжэ пьесэнүүд табигдаха боложо байна. Монгол хэлэн дээрэ оршуулагдаһан «Залинта аадар» гэжэ Островскиин пьесые театр һаяшаг анха түрүүнээ харуулба.

Энэ жэлдэ арадай самодеятельностиин творчество ехээр хүгжөө. Уранһайханай самодеятельностиин кружогуудта хабаадагшадай тоо гурба дахин олон болоо. Чойбалсанай аймагай арадай самодеятельнэ искусствын харалга Улан-Баторта болоһон байна. Хобдын аймагай уранһайханай самодеятельностиин декадада МНР-эй столицада болохо юм. Тэрээндэ бэлэдхэл хэгдэжэ байна.

Румынида арадай гэгээрэлэй хүгжэлтэ

БУХАРЕСТ, декабриин 28. (ТАСС). Румынска Арадай Республикын байгуулагдаһаар 6 жэл гүйсэһэнэй ой декабриин 30-да болохонь. Үнгэрһэн 6 жэл соо арадай аша туһада алба хэдэг шэнэ культура Румынида байгуулагдаа.

Хуушанай Румынида үзэг бэшэг мэдэхэгүй хүнүүд тон олон байһан юм. Олон тосхонуудтань һургуулинууд байгаагүй. Ажалшадай хүүгэд дээдэ эрдэмдэ һураха аргагүй байһан юм. Буржуазна статистикын мэдээгээр 1943—1944 онуудай һуралсалай жэлдэ дээдэ һургуулида һуража байһан 20.740 студентнүүдэй миил 58-нь хүдэлмэришэдэй үхибүүд байһан юм. Мүнөө арадай Румынида бүхы гражданинуудынь эрдэмдэ һураха эрхэтэй болонхой. Орон дотор бүгэдэниитын түлөөһэгүй эхин һуралсал бэелүүлэгдэнхэй. Ажалшадай хүүгэд һургуулинуудта, техникумүүдтэ, ВУЗ-нуудта орожо дүүрэн аргатай болонхой. Жэл ерэхэ тудам һуралсалай газарнуудай ба һурагшадай тоо олон болоно. 1938—39 онуудай һуралсалай жэлтэй сасуулбал эхин һургуулинуудай тоо 2500-гаар, һурагшадай тоо 7 дахин олон болоо. Долоон жэлэй ба дунда һургуулинуудай тоо түргэнөөр ургана.

Дээдэ эрдэмдэ һураха ябадал горьтойгоор хүгжөө. Факультедүүдэй тоо 1938—39 онуудай һуралсалай жэлэйхидэ орходоо 4 дахин олон болоо. Нефтиин, горно, судна бүтээлгын, хүдөө ажахые механизацилгын, театральна, кинематографиин ба бусад шэнэ институдууд байгуулагдаа. Имагтал хүдөө ажахын дээдэ һургуулинууд 1918 онһоо хойшо хүдөө ажахын 5 мянган мэргэжэлтэдые бэлэдхэжэ гаргаа. Тиихэдэ хуушанай Румынида 30 жэлэй турша соо оройдоол 3 мянган агрономууд ба ветеринарна врачууд бэлэдхэгдэһэн байха юм.

Индиин компартиин гурбадахи съезд нээгдэбэ

ДЕЛИ, декабриин 28. (ТАСС). Городой Мадура-Арапаляма гэжэ хүдэлмэришэнэй райондо байдаг «Сундарам» гэжэ театр соо Индиин коммунистическэ партиин 3-дахи съезд үсэгэлдэр нээгдээ.

Столицын газетэнүүдэй мэдээсэһэнэй ёһоор Мадурада съездын нээгдэхэһээ бүри урид городой хэдэн мянган ажалшад театрын байшангай дэргэдэ сугларһан байба. Индиин бүхы заха булангаһаа съездэ делегат боложо ерэгшэдэй харагдахада ажалшад хадаа нэрьемэ овацияар тэдэниие угтаһан ба Индиин коммунистическэ партиин хүндэлэлдэ уряа хашхаралдаһан байна.

Съездые нээлгын ёһолол Индиин компартиин тугые үргэлгөөр эхилбэ. Энэ тугые Индиин компартиин эгээн үнинэй гэшүүдэй нэгэн Музаффар Ахмед үргөө. Съезд хадаа табан хүнһөө президиум һунгаа.

Айлшад—ахадүүгэй компартинуудай түлөөлэгшэд: Великобританиин компартиин генеральна секретарь Гарри Поллит, Цейлоной компартиин хоёр түлөөлэгшэд съезд дээрэ байлсаба.

Съезд түрүүшын үдэр гуримай асуудалнуудые ба зүбшэн хэлсэхэ зүйлнүүдые баталһан байна. Удаань Центральна Комитедэй элидхэлые съезд зүбшэн хэлсэхэ юм. Тэрээн соонь партиин һүүлэй гурбан жэл соо хэһэн ажал-ябуулгын шэнжэлэл хэгдэхэ, Индиин компартиин хүдэлмэридэ байһан дутуунуудые зайсуулха зам хараалагдаха байна.

Пабло Нерудые Чилиин олониитэ амаршална

БУЭНОС-АЙРЕС, декабриин 28. (ТАСС). Эб найрамдалай түлөө, өөрынгөө ороной национальна бэеэ даанхай байдалай түлөө эдэбхитэйгээр тэмсэгшэ чилийскэ мэдээжэ поэт Пабло Нерудэдэ «арадуудай хоорондо эб найрамдал бэхижүүлхын түлөө» уласхоорондын Сталинска шан олгохо тухай мэдээсэлые Чилидэ ехэ баяртайгаар ба ханангяар угтаһан байна. Ороной үргэн олониитэ Пабло Нерудые халуунаар амаршална. Ажалшадай, профсоюзна организацинуудай, студентнэрэй, багшанарай, уранзохёолшод ба поэдүүдэй олон тоото делегацинууд, национальна конгрессэй гэшүүд, эб найрамдалай тала баригшад Пабло Нерудэдэ орожо үндэр дээдэ шанда хүртэһэнөөрнь дашарамдуулан тэрэниие амаршалһан байна.

Чилиин эб найрамдалые хамгаалха Национальна комитет Пабло Нерудэдэ амаршалга эльгээгээ гэжэ «Эль Сигло» газетэ мэдээсэнэ. «Эб найрамдалай Сталинска шангаар тэмдэглэгдэһэн танай ажал-ябуулга,—гэжэ бэшэг соонь хэлэгдэнэ,—манай ороние бүхы дэлхэй дээрэ суутай болгожо, арадуудтай ахадүүгэй харилсаатай болохо һаруул үргэн зам манай арадта нээжэ үгэхэ».

„Арадуудай хоорондо эб найрамдал бэхижүүлхын түлөө“ уласхоорондын Сталинска шан тэрээндэ олгогдоһонтой дашарамдуулан Пабло Нерудын хэһэн мэдүүлгэ

БУЭНОС-АЙРЕС, декабриин 28. (ТАСС). «Арадуудай хоорондо эб найрамдал бэхижүүлхын түлөө» Уласхоорондын Сталинска шан тэрээндэ олгогдоһонтой дашарамдуулан Пабло Нерудэ «Эль Сигло» газетээр дамжуулан мэдүүлгэ хэбэ.

«Сталинска шан,—гэжэ тэрэ хэлэнэ,—американецда дахин олгогдобо. Энэ шан мэдээжэ уранзохёолшо Жоржи Амадада, Поль Робсондо, тэрэшэлэн генерал Эриберт Харада ба Элиза Бранкода урда тээнь олгогдоһон байгаа. Энэ хадаа арадуудай хоорондо ахадүүгэй союзые ба эб найрамдалые улам бэхижүүлхын түлөө Советскэ Союзай хүсэдэг байһые гэршэлнэ». «Өөр тухайгаа хэлэхэ болоо һаа, энэ шан олгогдоһон ябадал гансахан намда бэшэ, харин эб найрамдалые ба хани барисаае хүсэжэ байһаниинь бүхы дэлхэй дээрэ мэдээжэ болоһон чилийскэ арадта шагнал болоно» гэжэ удаань Нерудэ мэдүүлээ.

«Энэ үеһөө,—гэжэ Нерудэ хэлээ,—жиирэй хүнүүдэй проблемэнүүд ба оюун мэдэрэл тухай бүри ойлгосотой тодоор бэшэхые би хүсэнэб. Энэ үдэрһөө эхилэн минии поэмэнүүдэй өөрымни арадта, минии поэмые уншадаг бусад хүнүүдтэ баяр баясхалан, эрэлхэг зориг ба этигэл найдабари түрүүлхыень хүсэнэб».

Франциин таряашад эб найрамдалай түлөө тэмсэнэ

ПАРИЖ, декабриин 28. (ТАСС). Эб найрамдалые ба хүдөө ажахые хамгаалха таряашадай съезднүүд Жер ба Шаранта гэжэ департаментнуудта үсэгэлдэр болоо. Жер департаментын таряашадай съезд Пави гэжэ коммунада болоһон байна. Таряашадай политическэ элдэб үзэл баримталдаг 160 хүтэлбэрилэгшэдэй уряагаар энэ съезд зарлагдаһан байгаа. Съездын хүдэлмэридэ олон коммунануудай мэрнүүд, эб найрамдалые ба хүдөө ажахые хамгаалха департаментска комитедэй хүтэлбэрилэгшэд, дайнда ба эсэргүүсэлгын хүдэлөөндэ урдань хабаадаһан хүнүүд, залуушуулай ба бусад организацинуудай түлөөлэгшэд съездын хүдэлмэридэ хабаадалсаа.

Жер департаментын эб найрамдалые ба хүдөө ажахые хамгаалха комитедэй секретарь Тужаг гэгшэ французска таряашадай хүндэ хүшэр байдал тухай хэлэһэн байна. Тэдэндэ хүшэ хүртэшэгүй ехэ налог ашагдадаг дээрэһээнь таряашад хадаа хүдөө ажахынгаа продуктнуудые городой ажалшадай хүшэ хүрэхөөр бэшэ хүндэ сэнгээр худалдаха баатай болоно. Иимэ байдал юун дээрэһээ гарааб гэхэдэ, яаралтайгаар зэбсэглэлгын политикын үрэ болоно гэжэ тэрэ онсо тэмдэглээд, энэ политикада эсэргүүсэн тэмсэхыень французска таряашадые уряалаа.

Жер департаментын префект байһан Сари ба Лаффитт коммунын мэр Гомез ба бусад ораторнууд баруун германска реваншистнуудые зэбсэглэхэ политикаһаа арсаха шухала байһаниие онсо тэмдэглээд, боннско ба парижска договорнуудые ратификацилха ябадалда эсэргүүсэн тэмсэхыень сугларагшадые уряалаа. Шаранта департаментын таряашадай Ангулема городто болоһон съезд «европейскэ арми» гэдэгые байгуулха ябадалтай, правительственна политикын хүдөө ажахыда муугаар нүлөөлхэ байһан хсйшолонгуудтай тэмсэхэ гэһэн уряатайгаар үнгэрһэн байна.

Демократическа Германиин национальна фронтын баруунгерманска комитедэй мэдүүлгэ

БЕРЛИН, декабриин 27. (ТАСС). АДН агентствын Дюссельдорфһоо мэдээсэһэнэй ёһоор 4 гүрэнүүдэй Берлиндэ болохоёо байһан зүблөөнтэй дашарамдуулан демократическа Германиин национальна фронтын баруунгерманска комитет дура зоригоо ба Германие эбэй ёһоор нэгэдүүлхые ба бүхы оронуудтай хүршэ һайн харилсаатай байхые эрмэлзэжэ байһанаа эдэбхитэйгээр харуулхыень уряалжа эб найрамдалда дуратай бүхы немецүүдтэ хандаһан мэдүүлгэ тунхаглаа.

Эб найрамдалай тала баригшад—багшанарай уласхоорондын конференци зарлалгада английска засагаархид һаад ушаруулна

ПАРИЖ, декабриин 28. (ТАСС). Франс Пресс агентствын корреспондентын Лондонһоо мэдээсэһэнэй ёһоор, декабриин 29-дэ эб найрамдалай тала баригшад—багшанарай уласхоорондын конференци Лондондо нээгдэхэ байна. Тэрээндэ Германиһаа делегат боложо, Гамбургһаа ошоһон д-р Паул Эстеррейх гэгшэдэ английска засагаархид Англиин территори дээрэ үлэхыень зүбшөөгөөгүй.

Тэрэшэлэн конференцидэ ошохо Франциин хоёр делегадуудай — үбгэ, һамгад Конар гэгшэдэй Англи ошохыень английска засагаархид зүбшөөгөөгүй гэжэ корреспондент мэдээсэнэ.

Баруун Германиин авиационно промышленность һэргээн бодхоогдоно

ЛОНДОН, декабриин 28. (ТАСС). «Уэстрен Мейл энд Саут Уэллс Ньюс» гэжэ газетын тусхай корреспондент Норман Лонхерст нигэжэ мэдээсэнэ: гитлеровскэ авиационно 6 томо промышленнигууд самолёдуудые дахин бүтээхэ ябадал эхилхэдэ хүсэд хүрэхөөр шахуу капитал абаһан байна. 6 компани өөһэдынгөө бүхы ресурснуудые самолёт бүтээхэ тон томо корпорацида нэгэдүүлээ.

„Хабшаахайнууд“ гэжэ кэмеди Бурят-Монголой драматическа театр табиба

Бурят-Монголой драматическа театрын коллектив Сталинска шангай лауреат С. Михалковой «Хабшаахайнууд» гэжэ комеди зүжэг городой ажалшадта харуулба.

Лопоуховай ролиие РСФСР-эй габьяата артист Ч. Г. Генинов, тэрэнэй һамган Аглая Ивановнагай — БМАССР-эй габьяата артистка Ю. П. Шангина, тэрэнэй басаган Серафимын — артистка Д. С. Чимитова, Ленскиин—артист В. К. Халматов, бүхы асуудалаар Лопоуховай орлогшо Кареглазовай — БМАССР-эй габьяата артист Г. Ф. Лосев, тэрэнэй һамган Люциин—РСФСР-эй габьяата артистка Н. С. Гендунова, милициин таһагай начальник Жезловой—РСФСР-эй габьяата артист А. С. Ильин. Мамочкинай—БМАССР-эй габьяата артист И. Е. Миронов наадана. Мүн артистнар П. Ф. Лосев, С. У. Уладаева, Ж. М. Иванов, С. Б. Рабсалов болон бусад зүжэгтэ наадалсана.

Театрын режиссёр, БМАССР-эй арадай артист Ц. Г. Шагжин энэ комедиие зүжэг болгон найруулжа табяа. Театрын артистнар Б. Вампилов ба В. Халматов гэгшэд пьесые бурят-монгол хэлэн дээрэ оршуулһан, Бурят-Монголой АССР-эй искусствонуудай габьяата ажал-ябуулагша, уранзурааша Б. Чернутовай эскизээр сценэнь гоёогдоһон ба костюмуудынь оёгдоһон байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «Хабшаахайнууд» гэжэ комедиин сценэ. Люция гэгшын ролиие РСФСР-эй габьяата артистка Н. С. Гендунова, Кареглазовай ролиие БМАССР-эй габьяата артист Г. Ф. Лосев наадажа байна.

В. Шитиковэй фото.

АГЫН ҺОНИНУУД

МОДОШОДОЙ АМЖАЛТА

Аргалиин участогай модо бэлэдхэгшэд энэ жэлдэ жэшээтэ һайнаар хүдэлмэрилбэ. Тэдэнэр модо бэлэдхэхэ жэлэйнгээ даалгабари декабриин 1-дэ 317 процент, зөөлгэеэ 284 процент дүүргэжэ, түсэбһөө гадуур 1105 кубометр хюрөөдэмэл материал үйлэдбэрилһэн байна.

Энэ участогай модошод округой шэнэ барилгада һайн шанартай барилгын модо үгэнэ. Жэшээлхэдэ, хоёр квартиратай 6 гэрэй ба Могойтодо баригдажа байгаа гостиницын, Культурын байшангай барилгын модо сүм бэлдэжэ үгэһэн байна.

Модо отологшо нүхэр Жаргалов, модошо дархан нүхэр Потапов ба бусад үдэр бүхэнэйнгөө даалгабариие 150 процент хүрэтэр дүүргэнэ.

КОЛХОЗОЙ ТҮРҮҮЛЭГШЭНЭР ТЕХНИКУМДЭ ҺУРАЛСАНА

Һуралсалай энэ жэлдэ Читын хүдөө ажахын техникумдэ 6 хүн һурахаяа ошоо. Тэдэнэй тоодо Дылгыровэй нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Балбарон, Калининай нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Базарон гэгшэд һуралсажа байна.

Эдэнэр техникумээ дүүргэжэд, агрономой мэргэжэлтэй болохо юм.

БЭЛЭДХЭЛЭЙ БА ХУДАЛДАН АБАЛГЫН ШЭНЭ СЭНГЭЭР

Могойтын районой «Победа» колхоз хүдөө ажахын продуктнуудые гүрэндэ тушааха даалгабаряа үни хадаа дүүргэжэд, бэлэдхэлэй ба худалдан абалгын шэнэ сэнгээр мяха, һү гүрэндэ тушаажа байна.

Һүүлэй мэдээнэй ёһоор, колхоз 700 центнер мяха, 50 мянган литр һү тушаажа, 300.000 түхэригэй олзо доход оруулба.

Хүдөө ажахын продукци тушаалгаһаа оруулһан мүнгэндөө колхоз ашаанай 4 автомашина абаха гэжэ шиидэбэ.

ГАРААР БЭШЭГДЭҺЭН ЖУРНАЛ

Окружной пионернүүдэй байшангай литературна кружок уранзохёолшо Жамьян Балданжабоной хүтэлбэри доро хүдэлмэрилдэг юм. Энэ кружогойхид «Костер» гэжэ хүүгэдэй журнал гараар бэшэжэ гаргаба.

«Агинская правда» газетэһээ.

Редактор Б. Ц. ЦЫЖИПОВ.

МҮНӨӨДЭР КИНО, ТЕАТРНУУДТА

«ПРОГРЕСС» кинотеатрта — Уранһайханай үнгэтэ шэнэ фильм «Свадьба с приданым» (11, 13 ч. 15 м., 15 ч. 30 м., 17 ч. 45 м., 20 ч. ба 22 ч. 15 м.), киножурнал «Новости дня» № 63.

«ЭРДЭМ» кинотеатрта — «За советскую родину» (12, 14 ба 16 ч.), «Последний этап» (18, 20 ба 22 ч.).

«ХРОНИКА» кинотеатрта — «Четвертый перископ» (12 ч. 30 м., 14 ч. 30 м., 16. 30 м., 18 ч. 30 м. ба 20 ч. 30 м.), «Молодой Карузо» (22 ч. 15 м.), киножурнал «Новости дня» № 64.

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора—23. заместителя редактора—7-85. отв. секретаря—3-23. партийной жизни. сельского хозяйства—10-17, пропаганды и переводов—6-81, культуры и быта. промышленности — 4-52. мест информации и писем—11.05. Для междугородных переговоров—16.

Н-00715

Типография отдела издательств и полиграфической промышленности Министерства культуры БМАССР.